OSÍDLENÍ DOLNÍHO TOKU ŘEKY LOUČNÉ V DOBĚ ŘÍMSKÉ

Jan JÍLEK

Tento text navazuje na nedávnou studii D. Vícha[1] věnovanou osídlení z doby římské na horním a středním toku řeky Loučné. Prameny, které jsou předmětem analýzy, pochází především z povrchových sběrů[2] a starých muzejních fondů. Cílem článku je poukázat na vývoj oblasti v době římské. Nelze se však také vyhnout srovnání s dalšími regiony východních Čech a zasazení do středoevropského kontextu. Sledované území lze rámcově ohraničit na východě soutokem řek Loučné a Lodrantky (katastrální území Dašice) a na západě ústím Loučné do řeky Labe a nejbližším okolím (obr. 1).

Tento krajinný výsek náleží podle geomorfologického členění k podsoustavě s názvem Východočeská tabule. V rámci jejího dalšího dělení pak náleží k podcelku Pardubická kotlina resp. k okrsku Sezemická brána. Pro popisované území jsou typické čtvrtohorní říční naplaveniny (štěrkopísky), které lze vysledovat v terasovitých stupních podél Loučné. Z pedologického hlediska jsou pro dolní tok Loučné charakteristické kambizemě.[3]

Popis lokalit a nálezů a jejich vyhodnocení[4]

1. Dašice, okr. Pardubice

A) Nálezové okolnosti: V období mezi léty 1883 a 1886 došlo při výzkumu Václava Diviše Čisteckého[5] k objevu žárového popelnicového hrobu. Datum

1) David VÍCH, *Nálezy doby římské na středním toku řeky Loučné*, in: Ján Beljak – Gertrúda Březinová – Vladimír Varsik (edd.), Acheológia barbarov 2009, Sídliskové a ekonomické struktury od neskorej doby laténskej po včasný stredovek, Archaelogica Slovaca Monographiae, Commnicationes-Tomus X., Nitra 2010, s. 713–727.

2) Za poskytnutí materiálu k publikaci děkuji V. Vokolkovi a J. Siglovi.

3) Helena FALTYSOVÁ – František BÁRTA a kol., *Pardubicko*, in: Peter Mackovčin – Miroslav Sedláček (edd.), Chráněná území ČR sv. IV, Praha 2002, s. 21–23, 40.

4) Číslování lokalit odpovídá číslům na mapě osídlení (obr. 1).

5) K osobnosti V. Diviše Čisteckého viz Pavel POSPÍŠIL, *Václav Diviš (1839–1934)*, Informační zpravodaj Klubu přátel pardubického muzea 2/84,

objevu je možné odhadovat z korespondence mezi V. Divišem Čisteckým a J. Smolíkem a také podle zápisu v Pamětní knize města Dašic.[6)] Urna – plaňanský pohár (obr. 2:2; 12) s kremací a uhlíky byla objevena v hloubce 56 (50?) cm od povrchu pod vrstvou černého písku. Podle informací nálezce měla být překryta pokličkou. Po vyzvednutí se nádoba rozpadla (obr. 12). Výzkum byl proveden na parc. č. 1217 a 1206 v poloze „Kosejčínský" (pole pana Jelínka). Bližší lokalizace je pouze rámcová. Žárový hrob se nacházel v blízkosti třech kostrových hrobů, které nejsou blíže datovány, neobsahovaly totiž typický materiál; zmíněny jsou pouze drobné střípky, u nichž není zřejmé, zda jsou ze zásypu nebo okolí nálezu (ediční příloha I). První kostrový hrob byl situován 1 m od silničního příkopu, druhý pak cca 3,75 m jižněji od prvního, třetí 1 m od druhého. Žárový hrob ležel 4,5 m jižněji od třetího kostrového hrobu.

1984, s. 1–19; dále pak Jana HUSÁKOVÁ, *Počátky zájmu o starožitné památky (zejména archeologické) na Pardubicku*, Východočeský sborník historický 25, 2014, s. 51–53, 56–59 a Kateřina VRBOVÁ, *Významní členové rodu Divišů Čisteckých ze Šerlinku a jejich působení ve východních Čechách*, rukopis magisterské diplomové práce uložený na Ústavu historických věd FF Pardubice, Pardubice 2014, s. 24–28.

6) Dopis V. Diviše Čisteckého adresovaný J. Smolíkovi viz Archiv Národního muzea (dále ANM), fond Josef Smolík, karton 1, složka č. 27 – Diviš V., Pardubice 1883–1889 – II. osobní korespondence (přijatá), *Nedatovaný dopis V. Diviše Čisteckého č. 10 s názvem „Dašické pohřebiště"*, kde jsou popsány nálezové okolnosti s nálezy (ediční příloha 1, obr. 11–12).

J. Smolík vyjádřil poděkování za dopis od V. Diviše Čisteckého (dále VDČ) v roce 1883 a doporučil další postup při výzkumu v Dašicích, viz Literární archiv Památníku národního písemnictví (dále LA PNP), fond Václav Diviš Čistecký ze Šerlinku, karton – inv. č. 564, *korespondenční lístek J. Smolíka VDČ z 27. 5. 1883* (ediční příloha 2, obr. 13). Zde je však rovněž možné, že se odpověď J. Smolíka vztahuje pouze k nálezu bronzového nože z roku 1883 a že J. Smolík vybízí VDČ k dalším výzkumným aktivitám na lokalitě.

Rok 1886 je uveden v Pamětní knize města Dašic – Státní okresní archiv Pardubice (dále SOkA), fond Archiv města Dašice č. AP 102, *Pamětní kniha města Dašic (1897–1940)*, oddělení I., A. *Vzpomínky předhistorické*, s. 12–13.

Další údaje poskytují záznamy z *přírůstkové knihy Muzejního spolku Pardubice č. I*, uložené v archivu Východočeského muzea v Pardubicích. Kniha č. I obsahuje zápisy o darech, které je možné na základě lokalizace a popisu spojit s předměty a antropologickým materiálem uváděným v dopise VDČ č. 10 „*Dašické pohřebiště*". Jedná se o př. č. 2158b – kulatý plíšek bronzový, věnovaný VDČ dne 27. 6. 1885 a př. č. 2795 – dvě lebky, darované VDČ dne 1. 1. 1888. Zpráva o dašických nálezech, kde je popsán bez vyobrazení i objev popelnicového hrobu z doby římské byla VDČ uveřejněna v roce 1889, viz *133*, Mittheilungen der Central-Commission für Erforschung und Erhaltung der Kunst- und historischen Denkmale, N. F. 15, 1889, s. 197. Zde rovněž informace o daru dvou lebek do sbírek muzea v Pardubicích.

Popis materiálu: 1. Vrchní část pohárovité nádoby (plaňanského poháru) s ouškem, které se při napojení k okraji jakož i k max. výduti rozšiřuje. Okraj je kolmo vytažený, nedbale hraněný. Výduť je zdobená nepravidelnou klikatkou, která je vložena do pole vymezeného dvěma rytými liniemi. Klikatka je složená z rytých pásů, jež jsou vyplněny drobnými okrouhlými dolíčky nebo pouze z pásů bez dolíčků. Povrch je hlazený, hnědočerné barvy. V materiálu je patrná příměs písku. Nádoba je dochována ve zlomcích. Rozm.: průměr ústí 29 cm, inv. č. A264 a–c (obr. 2:2; 12).

Uložení: Východočeské muzeum v Pardubicích.

B) Nálezové okolnosti: Širší okolí tratě „Kosejčínský" (?).[7)]

Popis materiálu: 2. Polokulovitá nádoba s tunelovitým ouškem na plecích a kolmo postaveným okrajem. Plece nádoby jsou zdobeny vodorovnou páskou složenou ze dvou linií dolíčků a jedné ryté rýhy. Kolmo k této pásce jsou zavěšeny pásky složené z ryté rýhy a jedné řady dolíčků. Povrch nádoby je hlazený, světle hnědé barvy. Nádoba je dochována ve zlomcích. Rozm.: průměr ústí 20 cm, výška 15 cm, přír. č. 1/2008, přír. č. AÚ 5/26 (obr. 2:3).

Uložení: Muzeum východních Čech v Hradci Králové.

C) Nálezové okolnosti: V roce 1989 provedli V. Vokolek, J. Sigl a J. Kalferst povrchovou prospekci na území osady Hedčany na parcele č. 814/1.[8)]

Popis materiálu: 3. Zlomek ven vykloněného trojúhelníkovitého okraje a podhrdlí nádoby. Okraj je výrazně vykloněný. Povrch je hrubý se zrnky písku, šedohnědé barvy. V materiálu je příměs písku. Rozm.: 3,5 × 3 cm, přír. č. 193/89 (obr. 2:1).

Uložení: Muzeum východních Čech v Hradci Králové.

D) Nálezové okolnosti: V roce 2012 byla provedena povrchová prospekce za pomoci detektoru kovů na pozem. parc. č. 1441/2, 46, 51–55, 58. Nálezci T. Pikl a E. Sýkora odevzdali nálezy do Regionálního muzea v Chrudimi.

Popis materiálu: 4. Dva fragmenty bronzové římsko-provinciální spony stěžejkové konstrukce. Vrchní část hlavice spony je zdobena rostlinným

7) Jaroslav BÖHM, *Drobné prehistorické nálezy I*, Památky archeologické 35, 1927, s. 48.

8) Jiří KALFERST – Jiří SIGL – Vít VOKOLEK, *Nové archeologické přírůstky KMVČ v Hradci Králové v r. 1989*, Zpravodaj krajského muzea východních Čech XVII, 1990, č. 1, s. 6.

motivem, který je složen ze dvou řad elipsovitých lístků. Lučík je členěný, jeho vrchní část nese opět rostlinný dekor v podobě koncentricky uspořádaných elipsovitých lístků. Spodní část lučíku je střechovitě hráněna a přechází v trojúhelníkovitou nožku, která je z jedné strany rámována žebírkem a z druhé zakončena knoflíkem. Zachycovač je trojúhelníkovitý, perforovaný kruhovitým otvorem. Rozm.: část 1: 1,5 cm; část 2: 3,8 cm (obr. 3:1–2).

Uložení: Východočeské muzeum v Pardubicích.

Vyhodnocení: Popis objevu urnového žárového hrobu (Dašice A) byl uveřejněn V. Divišem Čisteckým v roce 1889[9] v časopise Mittheilungen der Central-Commission für Erforschung und Erhaltung der Kunst und historischen Denkmale; podrobnější charakteristika včetně kresby (obr. 12) a srovnání s urnou (plaňanským pohárem) z Kostomlat n. L. je však uvedena pouze v dopise J. Smolíkovi[10] (ediční příloha 1; obr. 2:2; 11–12). Jedná se zatím stále o jediný hrob plaňanské skupiny na Pardubicku. O dalším nálezu z časné doby římské se dále dozvídáme až z článku Jaroslava Böhma, který lokalitu uvedl do české literatury.[11] J. Böhm v něm popsal rekonstruovanou polokulovitou nádobu (Dašice B), (obr. 2:3), která je dnes ve sbírkách Muzea východních Čech v Hradci Králové a nese na vnitřní straně stěny přírůstkové číslo Archeologického ústavu: AÚ 5/26. Torzo nádoby bylo tedy převezeno do Prahy ke studiu a publikaci. To potvrzuje také zmínka „*nyní v ústavu*“ ve zprávě o ohledací komisi v okresu pardubickém.[12] Ve zprávě

9) V. DIVIŠ ČISTECKÝ, *133*, s. 197.

10) ANM, fond Josef Smolík, karton 1, složka č. 27 – Diviš V., Pardubice 1883–1889 – II. osobní korespondence (přijatá), Nedatovaný dopis V. Diviše Čisteckého č. 10 s názvem „*Dašické pohřebiště*“.

11) J. BÖHM, *Drobné*, s. 48; Z této publikace potom čerpají i další badatelé: Bedřich SVOBODA, *Pardubický kraj v pravěku*, in: Pardubice, Ročenka města Pardubic, Pardubice 1940, s. 23; Karla MOTYKOVÁ-ŠNEIDROVÁ, *Die Anfänge der römischen Kaiserzeit in Böhmen*, Fontes Archaeologici Pragenses 6, Pragae 1963, s. 14; Vít VOKOLEK, *Pravěké osídlení Dašic*, in: Dašice historie města I, Dašice 2001, s. 5; Eduard DROBERJAR, *Plaňanská skupina großromstedtské kultury*, K chronologii germánských nálezů a lokalit v Čechách na sklonku doby laténské a v počátcích doby římské, in: Eduard Droberjar – Michal Lutovský (edd.), Archeologie barbarů 2005, Praha 2006, s. 26, 28.

12) Archiv nálezových zpráv Archeologického ústavu AV ČR, Praha, v.v.i. (dále archiv NZ AÚ), *Zpráva o ohledací komisi v okresu pardubickém ze dne 31. července a 1. srpna 1926, č.j. 452/1936*. Dokument pojednává o archeologické návštěvě ředitele Státního archeologického ústavu K. Buchtely a J. Böhma v pardubickém muzeu a na důležitých lokalitách na Pardubicku

je rovněž uvedeno: „*Z římského kostrového pohřebiště*“.[13] Na tomto místě je nutné vyslovit pochybnost, že polokulovitá nádoba plaňanské skupiny (stupeň Eggers A) pochází z kostrového pohřebiště (hrobu?), neboť v této etapě se doposud vyskytují pouze žárové (urnové a jámové) pohřby.[14] Údaj o kontextu nálezu mohl získat J. Böhm při návštěvě v Dašicích, a s ohledem na stav poznání počátku časné doby římské v Čechách ji nemohl kriticky zhodnotit. Nepřesně je rovněž spojena trať „Kosejičinský“, ležící na levé straně silnice vedoucí z Dašic do Pardubic s polohou kasáren,[15] neboť ta se rozkládají na pozemcích na pravé straně téže komunikace. Nelze však spekulativně vyloučit, že se nekropole z doby římské rozkládala i na sousedních parcelách za silnicí v místech vojenských baráků.

Popisované části nádob (Dašice A–B) se hlásí k typickým příkladům keramiky plaňanské skupiny grossromstedtské kultury.[16] Torzo plaňanského poháru s kolínkovitě zalomeným uchem je zdobeno vyplňovanou páskou a rytým dekorem. Zdobení je rozloženo do dvou pásů. Výše uvedené znaky a nedbale hraněné okraje ukazují na časové zařazení do stupně Eggers A (resp. LT D2b). Toto datování se vztahuje i na torzo polokulovité nádoby, u níž sice okraj není hraněný, avšak tečkovaná výzdoba rozložená podél rytých linií naše úvahy jen podtrhuje. V rámci regionu jsou nejbližší nálezy ze stupně Eggers A známé ze sídlišť ve Slepoticích[17] a v Pardubicích-Hůrkách.

a Chrudimsku v roce 1926. Dozvídáme se zde také o prohlídce archeologické sbírky Městského muzea v Dašicích. V seznamu nálezů z tohoto muzea je uváděn fragment nádoby z doby římské: „*Z římského kostrového pohřebiště jest zachován kus nádoby pozdního typu třebického (nyní v ústavu). Pohřebiště je již zničeno nově vystavěnou budovou kasáren*“. Nepřesná datace odpovídá tehdejšímu stavu poznání časné doby římské. Stručně k návštěvě na Pardubicku viz Antonín ŽABKA, *Činnost muzejního spolku r. 1926–7*, Zpráva jednatelská, Věstník musejního spolku v Pardubicích 1926, 1927, s. 12. K muzeu v Dašicích viz Hana ČERNÁ, *Městské muzeum v Dašicích: otázky jeho vzniku, působení a zániku*, Východočeský sborník historický 25, 2014, s. 105–138.

13) Archiv NZ AÚ, *Zpráva o ohledací komisi v okresu pardubickém ze dne 31. července a 1. srpna 1926, č.j. 452/1936.*

14) E. DROBERJAR, *Plaňanská skupina*, s. 26, 28. Nelze však vyloučit, že mohlo jít např. o superpozici dvou různě starých hrobů.

15) J. BÖHM, *Drobné*, s. 48. Budovy kasáren byly vystavěny v roce 1925, viz SOkA Pardubice, fond Archiv města Dašice, č. AP 102, *Pamětní kniha města Dašic (1897–1940)*, rok 1925, s. 347.

16) K. MOTYKOVÁ-ŠNEIDROVÁ, *Die Anfänge*, s. 14.

17) Vít VOKOLEK, *Závěrečná zpráva o archeologickém výzkumu ve Slepoticích v roce 2001*, Výroční zpráva Východočeského muzea Pardubice za rok 2001, Pardubice 2002, s. 47–52; Martina BEKOVÁ, *Sídliště z počátku doby římské ve Slepoticích, okr. Pardubice*, in: Archeologie barbarů 2005, Praha

Další nálezy o něco mladšího stáří jsou doloženy v poloze „Hedčany“ (Dašice C). Lokalita se nachází v nadmořské výšce 229–230 m a rozkládá se na terase nad řekou Loučnou. Osídlení je zde na základě nálezu spony s očky typu A 49 datováno do fáze B1b.[18] Její přesnou paralelu bez zdobení lze vysledovat v inventáři hrobu 149 v Dobřichově-Pičhoře.[19] Eduard Droberjar datuje tento typ podle společného výskytu spon typu A45b a A49 a na základě srovnání hrobových nálezů do fáze B1b (20/30–50/70),[20] avšak nálezy z římských vojenských lokalit umožňují i datování do stupně B1a.[21] Závěry J. Kunowa v poslední době reflektoval V. Salač, který je spatřuje pro české území jako relevantní.[22] Problém lze vysvětlit také tak, že spony typu A49 mohly být užívány již ve fázi B1a, avšak součástí hrobových výbav se stávají zejména ve fázi B1b. J. Kunow tuto skutečnost vysvětlil hypotézou, podle níž se spony s očky A45 až A49 staly součástí hrobových výbav v barbariku nejdříve až v době vlády císaře Tiberia (14–37), resp. v době kdy již pomalu vyznívala jejich produkce.[23]

Následný vývoj v době římské dobře demonstruje fragment bronzové římsko-provinciální spony se šarnýrovou konstrukcí (Dašice D); (obr. 3:1–2). Ta byla nalezena v rámci trati „Koutský“ v nadmořské výšce 230–231 m. Nálezů z tohoto prostoru je k dispozici zatím velmi málo,[24] a tak nemůžeme kriticky rozhodnout, zda se jedná o sídliště, pohřebiště nebo ojedinělý nález. Spínadlo lze zařadit do 5. skupiny – 15. typu podle E. Rihové.[25] Pro tento typ spon je charakteristické zdobení lučíku pomocí

2006, s. 361–364; Tomáš MANGEL – Alžběta DANIELISOVÁ – Jan JÍLEK, *Keltové ve východních Čechách*, Hradec Králové – Nasavrky – Pardubice 2013.

18) D. VÍCH, *Nálezy doby římské*, s. 715, 719, obr. 3:4.

19) Eduard DROBERJAR, *Dobřichov-Pičhora, Ein Brandgräberfeld der älteren römischen Kaiserzeit in Böhmen, (Ein Beitrag zur Kenntnis des Marbod--Reichs)*, Fontes Archaeologici Pragenses 23, Pragae 1999, Taf. 83:1.

20) E. DROBERJAR, *Dobřichov-Pičhora*, s. 77.

21) Jürgen KUNOW, *Die Hauptserie der Augenfibeln: Grupe III, Fig. 45–54*, in: Jürgen Kunow (ed.), 100 Jahre Fibelformen nach Oscar Almgren Internationale Arbeitstagung 25. – 28. Mai 1997 in Kleinmachnow Land Brandenburg 5 (Wünsdorf 1998), Forschungen zur Archäologie im Land Brandenburg 5, 1998, s. 105–106.

22) Vladimír SALAČ, *Starší doba římská*, Archeologie pravěkých Čech 8 – doba římská a stěhování národů, Praha 2008, s. 80–81.

23) Jürgen KUNOW, *Der Leithorizont der Augenfibeln und die Stufe B1*, Archäologisches Korrespondenzblatt 10, 1980, s. 157–158.

24) Z lokality pochází několik atypických střepů z doby římské. Za informaci děkuji V. Vokolkovi a P. Žaloudkové.

25) Emilie RIHA, *Die römischen Fibeln aus Augst und Kaiseraugst*, Forschungen in Augst Bd. 3, Augst 1979, s. 148–149.

niella. Časové zařazení jejich nejčastějšího užívání je hledáno na základě stratigrafických pozorování v časovém úseku od poloviny 1. století n. l. do počátku 2. století n. l.[26] První exempláře se však vzácně objevují již před polovinou 1. století. Vyznívání této módy sledujeme v 1. polovině 2. století.[27] Ke spínání oděvu je využívali jak vojáci, tak civilisté. Nálezy popisovaného typu spon registrujeme především v západní části impéria; známe je z území Británie, Francie, Porýní a Švýcarska. Vyskytují se také v materiálu z limitních vojenských struktur římské hranice.[28] Pro formální tvarové srovnání lze zmínit dobré, avšak ne zcela identické paralely z provinciálních lokalit: Augst-Kaiseraugst[29] (Švýcarsko), Titelberg[30] (Lucembursko); (obr. 3:3–4), Saint-Bertrand-de-Comminges[31] (Francie), Heddernheim[32] (Německo) (obr. 3:5). Římsko-provinciální spony západní provenience podle současného stavu bádání nepatří na území Čech a Moravy k dominantním skupinám dovážených římských spínadel v rámci stupňů B1 a B2.[33] Na Moravě je zatím nemáme v 1. století doloženy v hrobových celcích, známe je však ze sídlištního prostředí.[34] Vzácnost těchto artefaktů může být zkreslena nedostatečným publikováním nálezů

26) E. RIHA, *Die römischen Fibeln*, s. 149; Nicolas GASPAR, *Die Keltischen und gallo-römischen Fibeln vom Titelberg*, Dossiers D´archeologie Du Musee National D´histoire ed D´art XI, Luxembourg 2007, s. 34.

27) Emilie RIHA, *Die römischen Fibeln aus Augst und Kaiseraugst, Die Neufunde seit 1975*, Forschungen in Augst Bd. 18, Augst 1994, s. 134.

28) E. RIHA, *Die Neufunde*, s. 133.

29) E. RIHA, *Die Neufunde*, s. 135, Taf. 32:2592; TÁŽ, *Die römischen Fibeln*, s. 150, Taf. 42:1263–1266.

30) N. GASPAR, *Die Keltischen*, s. 192, Taf. 80:1739, 81:1742.

31) Michel FEUGÈRE, *Les fibules en Gaule Méridionale de la conquête á la fin du ve s. ap. J.–C.*, Revue Archéologique de Narbonnaise Suppl. 12, Paris 1985, s. 102, 332–335, Pl. 143:1785.

32) Ulrich FISCHER, *Grabungen im römischen Steinkastell von Heddernheim 1957–1959*, Schriften des Frankfurter Museums für-und frühgeschichte II, Frankfurt a. M. 1973, s. 88, Abb. 17:14.

33) Monika PECINOVSKÁ, *Provinciální spony starší doby římské v Čechách*, rkp. magisterské diplomové práce uložené na ÚPRAV, FF, UK Praha 2008, s. 69–70, graf 6; Výraznější, i když ne převažující, zastoupení spon západní provenience je patrné ve fázi B1a, k tomu viz Eduard DROBERJAR, *„Veteres illic Sueborum praedae et nostris e provinciis lixae ac negotiatores reperti…“* (Tacitus, Annales II, 62, 3), K interpretaci římských importů u českých Svébů v době Marobudově, in: Eduard Droberjar – Ondřej Chvojka (edd.), Archeologie barbarů 2006, Sborník příspěvků z II. protohistorické konference, Archeologické výzkumy v jižních Čechách suppl. 3, sv. 1, České Budějovice 2007, s. 46.

34) Jan JÍLEK, *Dolní Bojanovice, okr. Hodonín*, Přehled výzkumů 50, 2009a, s. 330, obr. 2:2; TÝŽ, *Prosiměřice, okr. Znojmo*, Přehled výzkumů 50, 2009b, s. 346, obr. 13:6.

zajištěných pomocí detektoru kovů. Rovněž v naddunajské části Dolního Rakouska je jejich zastoupení méně početné ve srovnání se sponami noricko-panonskými.[35] Na území Slovenska je nálezová situace v rámci stupňů B1 a B2 ve srovnání s Moravou a naddunajskou částí Dolního Rakouska poněkud příznivější. Spínadla západní provenience zde máme doložena i v hrobech.[36] Podle tradičního přístupu však i v této oblasti spony západního původu netvoří většinu.[37]

2. Pardubice-Hůrka, okr. Pardubice

A) Nálezové okolnosti: Střep byl získán v roce 1947 při geologickém mapování, které prováděl K. Žebera.

Popis materiálu: 1. Fragment z výdutě nádoby zdobený deseti dolíčky. Povrch hrubý, černé barvy. V materiálu je patrná příměs písku. Rozm.: 2,9 × 4,1 cm přír. č. 74/77 inv. č. 29 908 (obr. 4:1).

Uložení: Muzeum východních Čech v Hradci Králové

B) Nálezové okolnosti: Lokalita byla sledovaná F. Šafářem při geologickém mapování, které bylo realizováno v 80. letech 20. století. V roce 1986 místo navštívil V. Vokolek a získal povrchovou prospekcí především atypické keramické fragmenty. Další keramický materiál z doby římské byl získán povrchovou prospekcí provedenou opět F. Šafářem v roce 1990 na parc. č. 1069/6, 12 a v roce 1991 na parc. č. 1069/6, 12, 13.[38]

Popis materiálu: 1. Střep z okraje mísy se zataženým okrajem. Povrch hlazený, hnědošedé barvy. Rozm.: 4,1 × 4,7 cm přír. č. 37/91 (obr. 4:10). 2. Zlomek okraje mísovité teriny. Okraj ve své vrchní části zesílen. Povrch hlazený, hnědošedé barvy. Rozm.: 2,9 × 3,4 cm přír. č. 37/91 (obr. 4:12).

35) Petr KUBÍN, *Římskoprovinciální spony starší doby římské z Moravy a naddunajské části Dolního Rakouska*, rkp. diplomové práce uložen na Ústavu pro klas. archeologii FF, UK Praha 2002.

36) Souhrnně viz Erik HRNČIARIK, *Römisches Kulturgut in der Slowakei, Herstellung, Funktion und Export römischer Manufakturerzeugnisse aus den Provinzen in der Slowakei, Teil 1–2*, Universitätsforschungen zur prähistorischen Archäologie 222, Bonn 2013, s. 122–123, Taf. LXX:545, 597–598, 840–841.

37) Eduard KREKOVIČ, *Roman fibulas in Slovakia*, in: Eszter Istvánovits – Valéria Kulcsár (edd.), International Connections of the Barbarians of the Carpathian Basin in the 1st –5th centuries AD, Aszód-Nyíregyházas 2001, s. 98.

38) Jiří KALFERST – Jiří SIGL – Vít VOKOLEK, *Přírůstky archeologické sbírky KMVČ v roce 1986*, Zpravodaj Krajského muzea východních Čech v Hradci Králové 14, 1987, č.1, s. 16; TÍŽ, *Archeologické přírůstky v Muzeu východních Čech v Hradci Králové v letech 1990 a 1991*, Zpravodaj muzea v Hradci Králové 18 (1991–1992), 1993, s. 21.

3. Fragment výdutě nádoby. Povrch je hrubě drsněný, okrové barvy. Rozm.: 5,7 × 5,5 cm přír. č. 37/91 (obr. 4:11).
4. Zlomek ven vyhnutého okraje esovitě profilovaného hrnce náležící do skupiny Droberjar 2100.[39] Povrch je hrubý, šedé barvy. V materiálu jsou patrná větší zrnka písku. Rozm.: 4,6 × 3,7 cm přír. č. 37/91 (obr. 4:6).
5. Fragment mírně ven vykloněného okraje. Povrch je hrubý, šedé barvy. Rozm.: 3,4 × 4,2 cm přír. č. 37/91 (obr. 4:13).
6. Střep z výdutě nádoby zdobený nehtováním. Povrch je hrubý, hnědošedé barvy. V materiálu je patrná příměs písku. Rozm.: 3,1 × 4,5 cm přír. č. 37/91 (obr. 4:5).
7. Zlomek mírně ven vykloněného okraje. Povrch je hlazený, hnědé barvy. Rozm.: průměr ústí 15,4 cm přír. č. 37/91 (obr. 4:16).
8. Fragment okraje a vrchní části hrnce esovité profilace. Povrch je hrubý, hnědošedé barvy. V materiálu je patrná příměs písku. Rozm.: průměr ústí 13 cm přír. č. 37/91 (obr. 4:14).
9. Střep z výdutě nádoby s fragmentem ucha. Povrch je hladký, světle hnědé barvy. Rozm.: 4,1 × 4 cm přír. č. 84/90 (obr. 4:8).
10. Fragment z výdutě nádoby zdobené nehtováním. Povrch je hrubý, hnědooranžové barvy. Rozm.: 5,2 × 3,7 cm přír. č. 84/90 (obr. 4:7).
11. Zlomek kolmo postaveného okraje. Povrch hladký, černé barvy. V materiálu je patrná příměs písku. Rozm.: 3,4 × 2,1 cm přír. č. 84/90 (obr. 4:9).
12. Zlomek ven vykloněného nedbale hraněného okraje. Povrch hrubý, šedé barvy. V materiálu je patrná příměs písku. Rozm.: 1,6 × 3,2 cm přír. č. 84/90 (obr. 4:4).
13. Zlomek nepatrně ven vykloněného hraněného okraje. Povrch leštěný, šedé barvy. Rozm.: 2,9 × 1,3 cm přír. č. 84/90 (obr. 4:3).
14. Fragment zesíleného ven vykloněného okraje. Povrch hlazený, šedé barvy. Rozm.: 1,7 × 2,2 cm přír. č. 84/90 (obr. 4:2).
15. Fragment keramického dvoukónického přeslenu. Rozm.: průměr 3,8 cm, výška 2,7 cm přír. č. 37/91 (obr. 4:15).

Uložení: Muzeum východních Čech v Hradci Králové.

Vyhodnocení: Získané střepy zajištěné na nevýrazné terénní vlně nedaleko levého břehu řeky Labe v blízkosti brodu, který se nachází v rámci známé polohy „V Úzkém“, ukazují na přítomnost osady doby římské, jež

39) Eduard DROBERJAR, *Studien zu den germanischen Siedlungen der älteren römischen Kaiserzeit in Mähren*, Fontes Archaeologici Pragenses 21, Pragae 1997, Abb. 34:2100.

se rozkládala v nadmořské výšce 222 m. Při povrchových sběrech zde dále došlo k rozpoznání osídlení lužické kultury, doby laténské a středověku.[40)]

Nepočetný keramický soubor zajištěný povrchovou prospekcí nevykazuje příliš mnoho chronologicky citlivých znaků. Na základě tvarování zlomků a přítomné výzdoby lze však formulovat tato zjištění. K chronologicky starším rysům náleží hranění okrajů,[41)] které registrujeme u střepu z hrncovitého tvaru (obr. 4:4) a zlomku okraje pocházejícího z jemného tenkostěnného zboží (obr. 4:3). Tyto znaky nám umožňují přemýšlet o počátcích lokality již v časné době římské, tedy ve stupni A, pro který je tento způsob tváření okrajů příznačný, a fázích B1a-B1b, kdy postupně vyznívá. Z ostatních střepů stojí za zmínku zlomek okraje a hrdla teriny (obr. 4:12), který pro své odsazení náleží stupni B2 až fázi C1a.[42)] Další zlomky s vhloubenou a nehtovanou výzdobou (obr. 4:1, 5, 7) pak nevylučují toto široké časové určení. V kolekci nám schází nálezy typické pro mladší úsek mladší doby římské a pro pozdně římský vývoj.

3. Počaply, obec Sezemice, okr. Pardubice

Nálezové okolnosti: 5. 4. 1969 byla provedena V. Vokolkem, J. Siglem a A. Sedlákem povrchová prospekce. Sídliště z doby laténské a římské se podařilo lokalizovat na mírném svahu sklánějícím se JZ směrem, západně od obce, v blízkosti mostu přes řeku Labe. Osídlení se rozkládalo na parcelách č. 406/3, 406/5, kde byly v 60. letech patrné naorávané objekty. Keramika z doby římské se dále vyskytovala na parc. č. 388.[43)] V. Vokolek sledoval lokalitu (parc. č. 406/1 a 406/5) i v roce 1985.[44)]

Popis materiálu: 1. Fragment tenkostěnného okraje. Povrch je hladký, okrové barvy. Rozm.: 2,7 × 1,5 cm přír. č. 32/69, inv. č. 27 334 (obr. 5:1). 2. Fragment ven vykloněného okraje. Povrch je hlazený, šedé barvy. Materiál je jemně plavený. Rozm.: 2,8 × 1,5 cm přír. č. 32/69, inv. č. 27 332 (obr. 5:2). 3. Střep z tenkostěnného kolmo postaveného okraje. Povrch je leštěný, černošedé barvy. Rozm.: 3 × 1,5 cm přír. č. 32/69, inv. č. 27 333 (obr. 5:3).

40) J. KALFERST – J. SIGL – V. VOKOLEK, *Přírůstky 1986*, s. 16.

41) E. DROBERJAR, *Plaňanská skupina*, s. 26; T. MANGEL – A. DANIELISOVÁ – J. JÍLEK, *Keltové*, s. 134, obr. 82:7, 11, 12, 15.

42) Vít VOKOLEK – Jan JÍLEK, *Osada z doby římské v Sobčicích, okr. Jičín*, Východočeský sborník historický 19, 2011, s. 20–21.

43) Vít VOKOLEK, *Počáply, okr. Pardubice*, rukopis zprávy o povrchové prospekci, nedatováno, uloženo v archivu V. Vokolka.

44) Jiří SIGL – Vít VOKOLEK, *Archeologické nálezy v roce 1985*, Zpravodaj krajského muzea východních Čech XIII, 1986, č. 1, s. 17.

4. Zlomek tenkostěnného kolmo postaveného okraje. Povrch je hlazený, černé barvy. Rozm.: 2,7 × 2,1 cm přír. č. 32/69, inv. č. 27 336 (obr. 5:4).
5. Střep z výdutě tenkostěnné nádoby, který je zdobený klikatkou provedenou čtyřřadým ozubeným kolečkem. Jednotlivé otisky kolečka jsou čtvercové nebo obdélníkovité. Povrch je hlazený, leštěný se stopami po tuhování, černošedé barvy. Materiál je jemně plavený. Rozm.: 2,1 × 1,7 cm přír. č. 29/69, inv. č. 27 263 (obr. 6:1).
6. Fragment tenkostěnného mírně ven vykloněného okraje. Povrch je hlazený se stopami tuhování, šedé barvy. Rozm.: 2 × 1,7 cm přír. č. 29/69, inv. č. 27 273 (obr. 6:2).
7. Zlomek z výdutě nádoby zdobený dvěma hlubokými rytými liniemi. Povrch je hladký, hnědé barvy. Rozm.: 2,1 × 2 cm přír. č. 29/69, inv. č. 27 285 (obr. 6:3).
8. Střep z výdutě tenkostěnné nádoby zdobený tenkými vzájemně se křížícími rýsovanými liniemi. Povrch je hladký, hnědošedé barvy. Rozm.: 3,1 × 2,3 cm přír. č. 29/69, inv. č. 27 276 (obr. 6:4).
9. Zlomek z výdutě nádoby zdobený dvěma oválnými dolíčky. Povrch je hladký, okrové barvy. V materiálu je příměs písku. Rozm.: 3,1 × 3 cm přír. č. 29/69, inv. č. 27 272 (obr. 6:6).
10. Dva zlomky dovnitř seříznutého okraje. Povrch je hladký, šedé barvy. Rozm.: 2,5 × 1,7 cm přír. č. 29/69, inv. č. 27 275, 27 292 (obr. 6:7).
11. Střep z výdutě zdobený obdélníkovitými dolíčky. Povrch je hladký, okrové barvy. Rozm.: 3,6 × 3 cm přír. č. 29/69, inv. č. 27 263 (obr. 6:8).
12. Fragment tenkostěnného okraje. Povrch je hladký, šedohnědé barvy. V materiálu je nepatrná příměs písku a slídy. Rozm.: 3,3 × 2,7 cm přír. č. 29/69, inv. č. 27 259 (obr. 6:26).
13. Zlomek dovnitř zataženého okraje. Povrch je hladký, hnědošedé barvy. Rozm.: 2,7 × 2 cm přír. č. 29/69, inv. č. 27 289 (obr. 6:9).
14. Zlomek ven vykloněného okraje, který je ve své vrchní části zdoben nevýrazným plastickým žebírkem. Povrch je leštěný tuhovaný, stříbřitě šedé barvy. Materiál je jemně plavený. Rozm.: 4,7 × 2,2 cm přír. č. 29/69, inv. č. 27 249 (obr. 6:10).
15. Fragment z výdutě nádoby zdobený rytými liniemi tvořící cikcaky. Povrch je hladký, okrové barvy. V materiálu je nepatrná příměs písku. Rozm.: 4,2 × 1,9 cm přír. č. 29/69, inv. č. 27 271 (obr. 6:11).
16. Střep z výdutě tenkostěnné nádoby zdobený tuhovanými pásy odpovídající typu výzdoby Droberjar 710.[45)] Povrch je hlazený v pruzích tuho-

45) E. DROBERJAR, *Studien zu den germanischen Siedlungen*, Abb. 24:710.

vaný, černé barvy. Materiál je jemně plavený, kvalitně vypálený. Rozm.: 3,7 × 3 cm přír. č. 29/69, inv. č. 27 300 (obr. 6:12).
17. Zlomek z výdutě nádoby zdobený trojúhelníkovitými vrypy. Povrch je hladký, hnědé barvy. Rozm.: 2,6 × 3,7 cm přír. č. 29/69, inv. č. 27 258 (obr. 6:13).
18. Střep z výdutě zdobený rytými vzájemně se křížícími liniemi. Povrch je hladký, okrové barvy. Rozm.: 4,2 × 3 cm přír. č. 29/69, inv. č. 27 260 (obr. 6:14).
19. Zlomek z výdutě nádoby zdobený dvěma horizontálními vodorovnými liniemi a jedním nevýrazným dolíčkem-žlábkem (?). Povrch je hladký, šedohnědé barvy. Rozm.: 2,8 × 3,5 cm přír. č. 29/69, inv. č. 27 262 (obr. 6:15).
20. Fragment tenkostěnného kolmo postaveného okraje. Povrch je hladký s nevýraznými stopami po tuhování, šedé barvy. Rozm.: 3 × 2 cm přír. č. 29/69, inv. č. 27 267 (obr. 6:20).
21. Střep z výdutě zdobený nehtovými vrypy. Povrch je hladký, světle hnědé barvy. V materiálu je nepatrná příměs písku. Rozm.: 4,5 × 4 cm přír. č. 29/69, inv. č. 27 256 (obr. 6:17).
22. Zlomek z maximální výdutě hrncovité nádoby zdobený hlubokými rytými liniemi, které jsou rozloženy ve dvou řadách proti sobě. Povrch je hladký se zrnky písku, hnědo-oranžové barvy. V materiálu je příměs písku. Rozm.: 3,4 × 4,3 cm přír. č. 29/69, inv. č. 27 254 (obr. 6:18).
23. Fragment z výdutě zdobený nehtovými vrypy. Povrch je hladký, okrové barvy. V materiálu je příměs písku. Rozm.: 3,6 × 2,7 cm přír. č. 29/69, inv. č. 27 248 (obr. 6:19).
24. Zlomek kolmo postaveného okraje. Povrch je setřelý hladký, hnědošedé barvy. V materiálu je příměs slídy. Rozm.: 3,8 × 3 cm přír. č. 29/69, inv. č. 27 267 (obr. 6:16).
25. Fragment zesíleného ven vykloněného okraje z poháru/mísy zdobené na výduti pásem rytých šikmých linií. Podhrdlí je vyznačeno plastickým žebírkem. Povrch je hladký se stopami po tuhování, šedé barvy. Materiál je jemně plavený. Rozm.: 4 × 2,5 cm přír. č. 29/69, inv. č. 27 252 (obr. 6:21).
26. Zlomek mírně dovnitř zataženého okraje. Povrch je hladký leštěný, černé barvy. Rozm.: 2 × 1 cm přír. č. 29/69, inv. č. 27 287 (obr. 6:5).
27. Fragment mírně dovnitř zataženého okraje. Povrch je hladký, hnědošedé barvy. Rozm.: 2,5 × 2,2 cm přír. č. 29/69, inv. č. 27 278 (obr. 6:22).
28. Zlomek z výdutě nádoby zdobený nehtovými vrypy. Povrch je hladký, okrové barvy. Rozm.: 3 × 2,5 cm přír. č. 29/69, inv. č. 27 266 (obr. 6:24).
29. Fragment okraje a podhrdlí mísy nebo teriny, který je zdoben plastickým žebírkem. Povrch je hlazený, šedé barvy. Rozm.: 3,6 × 2,6 cm přír. č. 29/69, inv. č. 27 251 (obr. 6:25).

30. Zlomek kolmo postaveného okraje. Povrch je hladký, hnědošedé barvy. Rozm.: 2,9 × 2,3 cm přír. č. 29/69, inv. č. 27 284 (obr. 6:23).
31. Zlomek z výdutě amfory se dvěma uchy. Povrch je hladký, hnědošedé barvy. V materiálu je příměs písku. Rozm.: 5,9 × 5 cm přír. č. 29/69, inv. č. 27 243 (obr. 7:6).
32. Fragment výdutě zdobené nehtovými vrypy. Povrch je hladký se zrnky písku, okrové barvy. V materiálu je příměs písku. Rozm.: 5 × 4,6 cm přír. č. 29/69, inv. č. 27 241 (obr. 7:2).
33. Fragment dovnitř zataženého okraje, který lze připsat nádobě blížící se typu Droberjar 2450.[46] Povrch je hladký, okrově-hnědé barvy. V materiálu je příměs písku. Rozm.: 5,3 × 5 cm přír. č. 29/69, inv. č. 27 286 (obr. 7:7).
34. Střep dovnitř zataženého okraje. Povrch je hladký, okrově-šedé barvy. Rozm.: 2,9 × 4 cm přír. č. 29/69, inv. č. 27 261 (obr. 7:5).
35. Zlomek kolmo postaveného okraje, který lze připsat nádobě blížící se typu Droberjar 2424.[47] Povrch je hlazený se zrnky písku a slídy hnědošedé barvy. V materiálu je příměs písku a slídy. Rozm.: 7,4 × 6 cm přír. č. 29/69, inv. č. 27 250 (obr. 7:10).
36. Střep mírně ven vykloněného okraje, jehož vrchní část je zdobena rytými záseky. Povrch je hladký, okrové barvy. Rozm.: 4,2 × 4 cm přír. č. 29/69, inv. č. 27 282 (obr. 7:3).
37. Zlomek výdutě nádoby zdobený nevýraznými kruhovými dolíčky. Povrch je hladký, černé barvy. V materiálu je patrná příměs písku. Rozm.: 2,2 × 2,1 cm přír. č. 29/69, inv. č. 27 257 (obr. 7:4).
38. Fragment nepatrně odsazeného dna nádoby zdobený rytými půloblouč-ky – motiv typu Droberjar 356.[48] Povrch je hladký se zrnky slídy a skoro setřelým tuhováním, černé barvy. V materiálu je příměs slídy a písku. Rozm.: 5,6 × 3,9 cm přír. č. 29/69, inv. č. 27 247 (obr. 7:9).
39. Zlomek okraje a vrchní části esovitě profilovaného hrnce. Povrch je hladký, hnědé barvy. V materiálu je příměs písku. Rozm.: 6,6 × 4,7 cm přír. č. 29/69, inv. č. 27 240 (obr. 7:11).
40. Střep z výdutě nádoby zdobený nepravidelnými „rozpadlými" řadami trojřadého a čtyřřadého radélkování. Jednotlivé otisky ozubeného kolečka jsou čtvercové nebo obdélníkovité. Povrch je setřelý, hnědé barvy. V materiálu je příměs písku. Rozm.: 4,3 × 3,3 cm přír. č. 29/69, inv. č. 27 246 (obr. 7:1).
41. Dno a spodek nádoby. Spodek nádoby se od podstavy příkře konicky rozbíhá. Povrch je hlazený, světle šedé barvy. V materiálu je nepatrná

46) *Tamtéž*, Abb. 38:2450.
47) *Tamtéž*, Abb. 38:2424.
48) *Tamtéž*, Abb. 19:356.

příměs písku. Rozm.: průměr dna 5,5 cm, výška 3,2 cm přír. č. 29/69, inv. č. 27 244 (obr. 5:18).
42. Zlomek spodní části výdutě nádoby. Výzdoba střepu je koncipována do čtyř pásů. První pás tvoří dvě plastická žebírka, mezi nimiž je žlábek. Druhý pás je tvořen nepravou barbotinovou výzdobou, která je rozvržena do třech řad. Třetí pás je složen ze dvou plastických žebírek, mezi nimiž jsou tři žlábky. Čtvrtý pás je složen z jedné nepravé barbotinové řady. Povrch je hladký, pásy 1 a 3 jsou tuhované. Barva střepu je černá. V materiálu je nepatrná příměs písku. Rozm.: 6 × 5,8 cm přír. č. 29/69, inv. č. 27 242 (obr. 5:20).
Parcely č. 406/1 a 5
43. Fragment dvoukonického přeslenu. Povrch je hladký, hnědé barvy. Rozm.: výška 2,5 cm, šířka 3,5 cm přír. č. 112/85 (obr. 5:6).
44. Zlomek z výdutě zdobený nehtovými vrypy. Povrch je hladký se zrnky písku světle hnědé barvy. V materiálu je příměs písku. Rozm.: 3 × 2,4 cm přír. č. 112/85 (obr. 5:7).
45. Zlomek z výdutě zdobený nehtovými vrypy. Povrch je hladký, světle hnědé barvy. V materiálu je příměs písku. Rozm.: 2,5 × 2,3 cm přír. č. 112/85 (obr. 5:8).
46. Střep ven vykloněného tenkostěnného okraje. Povrch je hladký, šedé barvy. Rozm.: 2,6 × 1,9 cm přír. č. 112/85 (obr. 5:9).
47. Fragment dovnitř seříznutého okraje. Povrch je hladký, černé barvy. V materiálu je příměs písku. Rozm.: 2,7 × 2,5 cm přír. č. 112/85 (obr. 5:13).
48. Zlomek mírně dovnitř zataženého okraje. Povrch je hladký, světle hnědé barvy. V materiálu je nepatrná příměs slídy. Rozm.: 3,9 × 2,3 cm přír. č. 112/85 (obr. 5:10).
49. Fragment dovnitř zataženého okraje. Povrch je hladký, šedé barvy. V materiálu je příměs jemného písku a slídy. Rozm.: 2,8 × 2 cm přír. č. 112/85 (obr. 5:12).
50. Zlomek mírně dovnitř zataženého okraje. Povrch je hladký, šedé barvy. Rozm.: 1,9 × 1,6 cm přír. č. 112/85 (obr. 5:5).
51. Střep z výdutě nádoby zdobený rytými vzájemně se křížícími liniemi. Povrch je hrubý, okrové barvy. V materiálu je nepatrná příměs písku. Rozm.: 3,9 × 2,3 cm přír. č. 112/85 (obr. 5:11).
52. Zlomek mírně dovnitř zataženého okraje. Povrch je hladký se zrnky písku okrové barvy. V materiálu je příměs písku. Rozm.: 3,9 × 2,6 cm přír. č. 112/85 (obr. 5:16).
53. Fragment kolmo postaveného dovnitř seříznutého okraje. Povrch je hladký, šedé barvy. Na vnitřní straně střepu se nachází černá, lesklá vrstvička. Rozm.: 3,6 × 3,6 cm přír. č. 112/85 (obr. 5:15).

54. Zlomek z výdutě nádoby zdobený rytými vzájemně se křížícími liniemi. Povrch je hrubý, okrové barvy. V materiálu je patrná příměs písku. Rozm.: 4,4 × 4 cm přír. č. 112/85 (obr. 5:14).
55. Střep ze dna a spodku nádoby zdobený třemi eliptickými vrypy. Povrch je hladký, hnědošedé barvy. Rozm.: 4,7 × 4 cm přír. č. 112/85 (obr. 5:17).
56. Střep kolmo postaveného okraje. Povrch je hladký, hnědošedé barvy. V materiálu je příměs písku. Rozm.: 5,1 × 4,4 cm přír. č. 112/85 (obr. 5:19).
57. Fragment mísy s dovnitř zataženým okrajem. Povrch je hladký, hnědé barvy s černým flekem. Rozm.: průměr 20 cm při okraji, výška 4,2 cm přír. č. 112/85 (obr. 8:4).
58. Fragment mísy s dovnitř zataženým okrajem. Povrch je hladký, šedé barvy. Ve spodní části střepu se zachovaly stopy tuhování. V materiálu je příměs písku a slídy. Rozm.: průměr 20 cm při okraji, výška 4,1 cm přír. č. 112/85 (obr. 8:5).
59. Okraj a vrchní část teriny s odsazeným hrdlem blížící se typu Droberjar 3405.[49] Plece jsou zdobeny meandrem složeným ze dvou pásů. Meandr je proveden čtyřřadým ozubeným kolečkem. Jednotlivé otisky ozubeného kolečka jsou obdélníkovité. Povrch je hladký leštěný tuhovaný, černé barvy. V materiálu je jemná příměs písku. Rozm.: průměr 27 cm při okraji, výška 5,5 cm přír. č. 112/85 (obr. 8:6).
60. Zlomek kolmo postaveného dovnitř vklopeného okraje nádoby. Povrch je hladký, hnědošedé barvy. V materiálu je příměs jemného písku. Rozm.: 5 × 3,5 cm přír. č. 112/85 (obr. 7:8).
61. Střep z vrchní části silnostěnné mísy s mírně dovnitř zataženým okrajem blížící se typu Droberjar 2450.[50] Povrch je hladký, hnědé barvy. V materiálu je příměs jemného písku a slídy. Rozm.: průměr 32 cm při okraji, výška 7,8 cm přír. č. 112/85 (obr. 8:3).
62. Fragment mísy, jejíž okraj je příkře dovnitř seříznutý. Povrch je hladký, šedé barvy. V materiálu je příměs jemného písku. Rozm.: průměr 24 cm při okraji, výška 6,3 cm přír. č. 112/85 (obr. 8:1).
63. Střep z mísy, jejíž vrchní část mírně dovnitř zataženého okraje je zdobena řadou nehtových vrypů. Povrch je na vrchní části hladký na plecích zdrsněný, okrové barvy. V materiálu je příměs písku. Rozm.: průměr 28 cm při okraji, výška 7,3 cm přír. č. 112/85 (obr. 8:2).

Uložení: Muzeum východních Čech v Hradci Králové

49) *Tamtéž*, Abb. 43:3405.
50) *Tamtéž*, Abb. 38:2450.

Vyhodnocení: Povrchovou prospekcí se podařilo identifikovat osídlení z doby laténské a římské, které se nachází na terase řeky Labe v nadmořské výšce kolem 224 m. Lokalita je přibližně 1 km vzdálena od soutoku řek Labe a Loučné.

Z chronologického hlediska patří k nejvýraznějším nálezům z počapelské kolekce zlomky jemné stolní keramiky s hlazeným případně leštěným povrchem. Na prvním místě je třeba upozornit na střepy, které lze připsat terinám (obr. 6:25; 8:6). Pro tyto kusy je typické odsazení hrdla od plecí, v některých případech zdůrazněné žebírkem (obr. 6:25). Výzdoba širokým vícestopým radýlkem tvořící meandr (obr. 6:1, 8:6) je charakteristická pro stupeň B2.[51)] Jako paralelu pro tento typ zdobení lze zmínit například radélkování na popelnici z rozrušeného hrobu z Mělic na Přeloučsku, který spadá do 2. poloviny 2. století.[52)] Blízkou analogii najdeme také na sídlišti v Mikulovicích u Pardubic (obj. 1), které je řazeno do úseku od 2. poloviny 2. století po 1. třetinu 3. století.[53)] Vyznívání této výzdoby registrujeme ještě ve stupni C1.[54)] Rozpadající se schéma popisovaného dekoru (obr. 7:1) pak náleží především na sklonek 2. století a do první poloviny 3. století.

Z hodnoceného materiálu stojí za zmínku střep s tuhovaným pásem na povrchu (obr. 6:12); podobné příklady pochází ze sídliště v Sobčicích[55)] a také z Moravy, kde jsou datovány do starší a mladší doby římské.[56)] Spodní část nádoby s plastickou výzdobou složenou z nepravého barbotina, žlábků a lišt (obr. 5:20) nepatří zatím ve východních Čechách k častým. O dekoru provedeném pomocí nepravého barbotina naposledy podrobně pojednal

51) V. VOKOLEK – J. JÍLEK, *Osada z doby římské v Sobčicích*, s. 20–21, tam i další starší literatura.

52) Alena RYBOVÁ, *Zničený hrob bojovníka z 2. století n. l. v Mělicích u Přelouče*, in: Radko Sedláček − Jiří Sigl − Slavomil Vencl (edd.), Vita archaeologica, Sborník Víta Vokolka, Hradec Králové – Pardubice 2006, s. 240, obr. 1.

53) Radko SEDLÁČEK – František KAŠPÁREK – Jan JÍLEK, *Sídlištní nálezy z doby římské z Mikulovic, okr. Pardubice (stav k roku 2008*), in: Ján Beljak – Gerta Březinová – Vladimír Varsik (edd.), Archeológia barbarov 2009, Archaeologica Slovaca Monographiae, Communicationes, Tomus X, Nitra 2010, s. 384, 389, obr. 12:6.

54) Vladimír VARSIK, *Veľký Meder, objekt 301/03*, Zborník Slovenského národného múzea, Archeológia 15, XCIX, 2005, s. 305, obr. 4:11.

55) V. VOKOLEK – J. JÍLEK, *Osada z doby římské v Sobčicích*, s. 23–24, obr. 10:15, 18:8.

56) E. DROBERJAR, *Studien zu den germanischen Siedlungen*, Abb. 700, Taf. 45:4, 61:25, 62:16; Dagmar VÍCHOVÁ, *Sídliště z mladší doby římské v Brně – Starém Lískovci*, Pravěk NŘ 12, 2002, s. 285, 278, obr. 12:5, 16:5.

V. Varsik,[57] který vysledoval jeho počátek v mladší době římské, konkrétně ve stupni C1. Vyskytuje se i dále ve stupních C2 a C3.[58] V počapelském souboru zaujme střep z tenkostěnné nádoby – mísy (poháru?), jejíž výduť nese dekor šikmých rytých linií, které jsou od nezdobeného hrdla odděleny lištou (obr. 6:21). Keramický materiál s podobným rozložením výzdoby známe ze sídliště v Branči na Slovensku. Tvarově se jedná o menší mísy,[59] jako příklady lze jmenovat nálezy z objektů 46, 126, které jsou však na rozdíl od našeho kusu zdobeny tenkým žlábkováním. Chronologicky pak oba brančské objekty spadají do horizontu A datovaném do rozmezí let 120/140 až 180/200. Z výše uvedeného vyplývá, že na základě keramiky získané povrchovou prospekcí můžeme osídlení v Počaplech zařadit do 2. poloviny 2. století až první třetiny 3. století.

4. Sezemice, okr. Pardubice (?)

A) *Nálezové okolnosti:* neznámé. Torzo nádoby je součástí staré archeologické sbírky VČM v Pardubicích, kde byla uložena s materiálem ze Sezemic. Nelze vyloučit, že nádoba pochází ze svozu ze školní sbírky v Sezemicích.[60]

Popis materiálu: 1. Torzo (spodní část a výduť) pocházející z polokulovité nádoby. Výduť je zdobena svislými rytými liniemi, které jsou doprovázeny vpichy – tečkováním. Povrch je hlazený, hnědošedé barvy. V materiálu je příměs jemného písku a větších kaménků. Rozm.: průměr dna 9,3 cm, maximální výška 10,6 cm (obr. 9).

Uložení: Východočeské muzeum v Pardubicích.

Vyhodnocení: Torzo tenkostěnné nádoby pocházející snad z okolí Sezemic (obr. 9) je bohužel bez bližších nálezových okolností. Podle signifikantní výzdoby složené ze svislých rytých linií a řad dolíčků (teček), které spadají až ke dnu, můžeme nádobu přiřadit plaňanské skupině grossromstedtské kultury.[61] Tomuto určení neprotiřečí ani charakter

57) Vladimír VARSIK, *Germánske osídlenie na východnom predpolí Bratislavy*, Archaeologica Slovaca Monographiae Fontes tom. XVIII, Nitra 2011, s. 161, 193. Jako dobrá paralela poslouží nález z Branče viz Titus KOLNÍK – Vladimír VARSIK – Jozef VLADÁR, *Branč, Germánská osada z 2. až 4. storočia*, Nitra 2007, s. 117, Tab. 120:15.

58) V. VARSIK, *Germánske osídlenie*, s. 203.

59) T. KOLNÍK – V. VARSIK – J. VLADÁR, *Branč*, s. 89–90, 111, Tab. 57:15, 106:4.

60) Za možnou lokalizaci děkuji V. Vokolkovi.

61) Eduard DROBERJAR, *K chronologii nejstarších labsko-germánských (svébských) sídlišť v Čechách*, in: Eduard Droberjar – Balázs Komoróczy – Dagmar Vachůtová (edd.), Archeologie barbarů 2008: Barbarské sídliště,

jemného keramického materiálu s příměsí písku a drobných kaménků. Ze Sezemic bohužel neznáme žádné další nálezy z doby římské.[62)]

5. Velké Koloděje, okr. Pardubice

A) *Nálezové okolnosti:* Spona byla nalezena „směrem k Sezemicím". Do sbírek Národního muzea ji věnoval Ing. Bohumil Svoboda.

Popis materiálu: Bronzová římsko-provinciální ramínkovitá spona s cibulovitými knoflíky. Ramínka jsou profilována. Knoflíky jsou odsazeny od spodní prstencové části. Lučík je zdoben polem nesoucím šikmé žebrování. Nožka je na vrchní a spodní části zdobena puncovanými kroužky. Střed je střechovitě hraněn. Rozm.: 8,9 cm, inv č. 52 623, st. inv. č. 5 864 (obr. 10:1).

Uložení: Národní muzeum.

Vyhodnocení: Ojedinělý nález římsko-provinciální šarnýrové spony s cibulovitými knoflíky z Velkých Kolodějí[63)] (obr. 10:1) je na Pardubicku zatím jediný svého druhu. Problematiku těchto spínadel u nás shrnuli H. Preidel,[64)] B. Svoboda,[65)] V. Sakař[66)] a I. Peškař,[67)] z jejichž pojednání vyplývá, že tato skupina artefaktů nepatří na území Čech a Moravy k příliš častým. Z nedávné doby evidujeme pouze několik nových nálezů z Olomouce-Řepčína,[68)] Šebetova[69)] a Medlovic,[70)] které byly zajištěny díky detektorové prospekci.

Chronologické, ekonomické a historické aspekty jejich vývoje ve světle nových archeologických výzkumů, Spisy archeologického ústavu AV ČR, Brno 37, Brno 2008, s. 104, obr. 5:2.

62) František ŠEBEK, *Pravěké osídlení Sezemic*, Zprávy klubu přátel Pardubicka XII, 1977, s. 49–50.

63) Bedřich SVOBODA, *Čechy a římské Imperium*, Praha 1948, s. 167, tab. XXI:7; Vladimír SAKAŘ, *Spony s cibulovitými knoflíky ve střední Evropě*, Památky archeologické 52, 1961, č. 2, s. 430.

64) Helmut PREIDEL, *Die germanischen Kulturen in Böhmen und ihre Träger*, I. Kassel-Wilhelmshöhe 1930, s. 76–77.

65) B. SVOBODA, *Čechy*, s. 166–168.

66) V. SAKAŘ, *Spony*; TÝŽ, *Roman Imports in Bohemia*, Fontes Archaeologici Pragenses 14, Pragae 1970, s. 60–61.

67) Ivan PEŠKAŘ, *Fibeln aus der römische Kaiserzeit in Mähren*, Praha 1972, s. 135–139.

68) Zuzana LOSKOTOVÁ, *Olomouc (k. ú. Řepčín, okr. Olomouc)*, Přehled výzkumů 50, 2009, s. 329–331, obr. 9.

69) Miloš ČIŽMÁŘ – Jana ČIŽMÁŘOVÁ – Martin KEJZLAR – Eva KOLNÍKOVÁ, *Detektorová prospekce archeologických lokalit na Moravě v roce 2008*, Přehled výzkumů 50, 2009, s. 140, obr. 3:13.

70) Miloš ČIŽMÁŘ – Jana ČIŽMÁŘOVÁ – Martin KEJZLAR, *Detektorová prospekce archeologických lokalit na Moravě v roce 2010*, Přehled výzkumů 52, 2011, č.2, s. 88, obr. 3:3.

Spona z Koloděj náleží k typu Keller IVA;[71] pro toto zařazení hovoří následující znaky: nožka zdobená očky je širší než lučík a šrafovaná výzdoba na vrchní straně lučíku. Spínadla typu Keller IVA z Lauriaca řadí W. Jobst[72] do časového rámce od roku 350 do roku 390 n. l. V pojetí Ph. M. Pröttela se pak kolodějské spínadlo hlásí k typu 3/4 var. B, jehož datování spadá do let 330 až 400/420, přičemž optimum výskytu je hledáno od 60. let 4. století po 20. léta 5. věku.[73] Dekor nožky odpovídá typu Buora 9[74] a typu b2 podle E. Swiftové,[75] přičemž toto zdobení náleží mezi nejvíce rozšířené s hojným výskytem v Pannonii, Noricu a Raetii.

Kromě popisovaného kusu dále známe z východních Čech další exemplář bez bližších nálezových okolností z Předměřic n. L. (obr. 10:2). Podle A. Rybové[76] náleží k typu Keller IVB. Pro spínadla tohoto typu je příznačný dekor párů volut na nožce. Na základě novějšího třídění z pera Ph. M. Pröttela[77] patří předměřická spona k typu 3/4 var. C. Výzdoba nožky pak odpovídá variantě c5.[78] Předměřické spínadlo spadá do stejného časového úseku jako spona z Koloděj.

Oba východočeské případy s ohledem na nálezové okolnosti nemohou přispět k bližšímu časovému určení této skupiny spon. Pro předměřické i kolodějské spínadlo lze vysledovat celou řadu poměrně přesných analogií z různých částí římské říše. Tato skutečnost nepřekvapí, neboť hodnocené památky byly oblíbené po celém impériu.[79] Jejich soustředění můžeme

71) Citováno podle práce Wernera JOBSTA, *Die römischen Fibeln aus Lauriacum*, Forschungen in Lauriacum 10/1975, Linz 1975, s. 101.

72) *Tamtéž.*

73) Philipp Marc PRÖTTEL, *Zur Chronologie der Zweibelknopffibeln*, Jahrbuch RGZM 35, 1988, s. 359, 362–363, Abb. 4a:4, 11.

74) Maurizio BUORA, *Sulla decorazione del piede delle „Zweibelknopffibeln" di tipo Keller/Pröttel 3/4 B di Aquileia e del territorio circostante*, in: A. Giumlia-Mair (ed.): I Bronzi Antichi: Produzione e tecnologia, Atti del XV Congresso Internazionale sui Bronzi Antichi, Monographies instrumentum 21, Montagnac 2002, s. 515, Fig. 1:B9.

75) Ellen SWIFT, *Regionality in Dress Accessories in the late Roman West*, Monographies instrumentum 11, Montagnac 2000, s. 43, Fig. 44, 48.

76) Alena RYBOVÁ, *Plotiště nad Labem*, *Eine Nekropole aus dem 2–5. Jahrhundert u. Z.* I. Teil, Památky archeologické 70, 1979, č. 2, Abb. 1:20; TÁŽ, *Plotiště nad Labem*, *Eine Nekropole aus dem 2. – 5. Jahrhundert u. Z.* II. Teil, Památky archeologické 70, 1980, s. 172.

77) P. M. PRÖTTEL, *Zur Chronologie*, s. 359, Abb. 4a:7.

78) E. SWIFT, *Regionality in Dress Accessories*, s. 49, Fig. 53.

79) E. RIHA, *Die römischen Fibeln*, s. 171; Sebastian SCHMID, *Die römischen Fibeln aus Wien*, Wien 2010, s. 46.

vysledovat v severní Itálii,[80)] Pannonii a v západních římských provinciích.[81)] S blízkými kusy se lze setkat na území provincie Moesie superior,[82)] dále pak v Noricu[83)] a Raetii.[84)] Početná kolekce pochází také z krymského Chersonesu.[85)] Koncentrace jsou zřetelné především podél hranice impéria, což je spojováno s jejich užíváním římským vojskem.[86)] Na základě největší hustoty výskytu měly být spony typu Pröttel 3/4 vyráběny v Pannonii a odtud se dále šířit do dalších oblastí. Nezanedbatelnou roli při distribuci spon měla hrát římská armáda.[87)] S. Schmid naposledy shromáždil nepočetné doklady výroby spon s cibulovitými knoflíky ve středním a horním Podunají. Díky objevům polotovarů a modelů můžeme říci, že předpokládaná fabrikace probíhala jak ve vojenských, tak v civilních lokalitách.[88)]

Šarnýrové spony s cibulovitými knoflíky sloužily ke spínaní mužského oděvu a byly nošeny na pravém rameni. Ikonografické prameny nás informují, že zdobily oděvy císařů,[89)] vojáků[90)] a vysokých hodnostářů.[91)]

80) M. BUORA, *Sulla decorazione del piede delle „Zweibelknopffibeln"*, s. 516, Fig. 2.

81) E. SWIFT, *Regionality in Dress Accessories*, s. 23, 73, Fig. 12, 17; S. SCHMID, *Die römischen Fibeln*, s. 48.

82) Odpovídají typu 37 var. 6 a 7, viz Dragoljub BOJOVIĆ, *Rimske fibule Singidunuma*, Beograd 1983, s. 85–86, Tab. XLVIII: 422–423, LI:435–436.

83) W. JOBST, *Lauriacum*, s. 101, Taf. 36:257–260, 37.

84) Odpovídají typům Riha 6.5.3.B, 6.5.4.B, viz E. RIHA, *Die römischen Fibeln*, s. 173–174, 175–176, Taf. 53:1467, 1470, 1471; 55:1483, 1486.

85) D. KOSTROMICHYOV, *Roman Brooches in Chersonesos*, XERCOHCCKИЙ СБОРНИК 17, 2012, s. 133, Taf. 12:95, 97, 98., Taf. 13:101.

86) E. SWIFT, *Regionality in Dress Accessories*, s. 73, Fig. 12.

87) *Tamtéž*, s. 78–79.

88) S. SCHMID, *Die römischen Fibeln*, s. 66–67.

89) D. KOSTROMICHYOV, *Roman*, Ryc. 17:1.

90) K tomu viz nálezy z Verony, Margarita BOLLA, *Militari e Militaria nel territorio Veronese e Gardesano (III-inizi V sec. D.C.)*, in: Maurizio Buora (ed.), Miles Romanus dal Po al Danubio nel Tardoantico, Atti del Convegno internazionale Pordenone – Concordia Sagittaria, 17–19 marzo 2000, Pordenone 2002, s. 119, fig. 25; Chersonesu D. KOSTROMICHYOV, *Roman*, s. 133, severní Itálie viz M. BUORA, *Sulla decorazione del piede delle „Zweibelknopffibeln"*, s. 516, a podunajských provincií viz Jaroslav TEJRAL, *Die spätantiken militärischen Eliten beiderseits der norisch-pannonischen Grenze aus der Sicht der Grabfunde*, in: Thomas Fischer – Gundolf Precht – Jaroslav Tejral (edd.), Germanen beiderseits des spätantiken Limes, Spisy archeologického ústavu AV ČR Brno 14, Brno 1999, s. 227–228, 232, Abb. 7:2; 11.

91) E. RIHA, *Die römischen Fibeln*, s. 171; v české literatuře pak naposledy i s výčtem starší zahraniční literatury Jiří MUSIL – Martin TOMÁŠEK, *Pozdně římská spona s cibulovitými knoflíky z Bír Šovíše (oáza El-Héz, Egypt)*, Archeologie ve středních Čechách 15, 2011, s. 519.

Popisovaná spínadla jsou také často pro svou tvarovou zajímavost součástí muzejních[92] a univerzitních sbírek. Tento jev může být také odrazem jejich hojného výskytu v blízkém Podunají.

Závěr

Výše shromážděné a analyzované archeologické a historické prameny nám poskytují důležité informace o osídlení v době římské na Pardubicku. Ukazuje se totiž, že v tomto úseku východního Polabí můžeme hledat dvě hlavní soustředění lokalit. Prvním již v minulosti několikráte publikovaným je území jižně od Pardubic označované v regionální literatuře jako „Mikulovická planina".[93] V této oblasti registrujeme nálezy od stupně Eggers A (Blato)[94] až po počátek doby stěhování národů (Dražkovice).[95] Druhá skupina památek se koncentruje v povodí řeky Loučné. Naleziště se nacházejí v blízkosti toku řek Loučné a Labe. S ohledem na stav poznání tohoto regionu však nemůžeme s jistotou říci, zda se jedná o jednoznačně platné pravidlo. Lze předpokládat, že nálezová mapa se postupem času zaplní. V rámci našeho textu jsme se zaměřili na dolní tok řeky, kde můžeme doložit osídlení od stupně A až po počátek doby stěhování národů. K nejstarším patří nálezy z Dašic, Pardubic-Hůrky a Sezemic-okolí. Z těchto nalezišť poznáme keramiku typickou pro plaňanskou skupinu grossromstedtské kultury. Následný vývoj ve stupni B1, případně fázi B2a je znám opět z Dašic. Většina keramického materiálu zajištěna povrchovou prospekcí patří do fází B2b až C1a. K tomuto časovému úseku střední doby římské patří Pardubice-Hůrka a Počaply. Ojedinělý nález šarnýrové spony s cibulovitými knoflíky z Velkých Koloděj pak náleží do 60. let 4. století až počátku 5. věku a představuje v hodnoceném regionu chronologicky nejmladší element. Výčet nalezišť není jistě konečný a odráží pouze současný

92) Dobré analogie pro sponu z Kolodějí představují kusy z území Uherska z Miejskiego Muzea Wrocław, Marcin BOHR, *Dwie prowincjonalnorzymskie fibule cebulowate z terenu dawnego królestwa Węgier*, Silesia Antiqua 46, 2010, s. 121, Ryc. 1:a, a ze sbírek Vlastivědného muzea Jesenicka, I. PEŠKAŘ, *Fibeln*, 59, Taf. 53:2.

93) R. SEDLÁČEK – F. KAŠPÁREK – J. JÍLEK, *Sídlištní nálezy*, s. 389.

94) Jan JÍLEK, *Nálezy z doby římské z Blata (okr. Pardubice)*, Východočeský sborník historický 15, 2008, s. 39–45.

95) František KAŠPÁREK, *Sídliště z pozdní doby římské a počátku doby stěhování národů na k. ú. Dražkovice (okr. Pardubice)*, in: Zdeněk Beneš – Miroslav Popelka – Renáta Šmidtová (edd.), Od Skandzy k Dunaji, od Rýna k Pasłęce, Sborník k 70. narozeninám Lubomíra Košnara, Praehistorica 32/2, v tisku.

stav poznání. Z prostoru středního toku Loučné známe i nálezy datované na sklonek 5. a do 6. století.[96)]

Zkoumaná oblast může být také interpretována jako vyústění komunikačního koridoru, který se táhne směrem na jihovýchod podél toku řeky Loučné až k Malé Hané a dále do středního Podunají. Na význam tohoto směru bylo v literatuře již několikrát upozorněno,[97)] přičemž postupné zahušťování nálezové mapy artefakty jak domácí, tak cizorodé a provinciální provenience tyto úvahy jen podtrhuje. Spojení s římskou říší dokládají nyní již častější nálezy římských výrobků a kontakt se severovýchodem potvrzují předměty, které jsou zpravidla připisovány przeworské a wielbarské kultuře.[98)] V rámci předkládaného závěrečného zamyšlení je nutné vyzvednout i význam lokality Pardubice-Hůrka, v jejíž blízkosti je východočeským archeologickým bádáním hledán brod přes řeku Labe užívaný nejspíše již od neolitu.[99)] Labe spojuje oblast Pardubicka s Královéhradeckem, které co do počtu lokalit z doby římské náleží ve východních Čechách k nejbohatším. Zároveň také propojuje východní Čechy s oblastí Čech středních.

96) Jan JÍLEK – David VÍCH, *Nové poznatky o době stěhování národů ve východních Čechách a na českomoravském pomezí*, in: Od Skandzy k Dunaji, od Rýna k Pasłęce, Sborník k 70. narozeninám Lubomíra Košnara, Praehistorica 32/2, v tisku.

97) D. VÍCH, *Nálezy doby římské*, s. 713; TÝŽ, *Spony z doby římské ze severní části Boskovické brázdy*, Archeologické rozhledy 66, 2014, s. 720–723.

98) Jan JÍLEK, *Doklady kontaktů mezi polabskými Germány, przeworskou a wielbarskou kulturou ve východních Čechách*, in: Maciej Karwowski – Eduard Droberjar (edd.), Archeologia Barbarzyńców 2008: powiązania i kontakty w świecie barbarzyńskim, Collectio Archaeologica Resoviensis XIII, Rzeszów 2009c, s. 249–283; Eduard DROBERJAR, *Stříbro na žírovém pohřebišti z doby římské v Jevíčku*, in: Balázs Komoróczy (ed.), Sociální diferenciace barbarských komunit ve světle nových hrobových, sídlištních a sběrových nálezů (archeologie barbarů 2011), Spisy Archeologického ústavu AV ČR Brno 44, Brno 2014, s. 142.

99) Vít VOKOLEK, *Pravěk*, in: František Šebek (ed.), Dějiny Pardubic, Pardubice 1990, s. 16; Pavel BURGERT, *Stanice kultury s vypíchanou keramikou v Pardubicích „V Úzkém“*, Východočeský sborník historický 15, 2008, s. 6.

Ediční příloha I

Dašické pohřebiště[100] (obr. 11–12)

Jak se ze zprávy p. faráře Jos. Nechvíle v Památkách d. X roč. 3[101] *dověděti možno, uhozeno u Dašic na poli měšťana p. J. Jelínka č. p. 1217 již v 1876 na kostry a popelnice. Pole toto od tamějšího cukrovaru asi 100 kroků vzdálené, na levo okresní silnice k Pardubicům ležící, složeno jest v nižších vrstvách z písku stavebního, jehož se toho času, jmenovitě ze strany jedné na šíř volně vyvezlo. Jinak jsou pole v těchto místech po obou stranách silnice pouze 20 až 50 cm nad silnici, však v rovné jinak poloze pozvednuté a nesouce název (strana levá) „Kosejčinský", a (strana pravá) „Koucký". Druhou, více metrově širokou, posud nedotknutou část pole, prozkoumal jsem s laskavým svolením páně majitelovým v květnu t. r. Prokopáváním započato od silnice a od cípu sousední meze (p. č. 1206), která v ostrém úhlu ze silnice vybíhá. Již ve vzdálenosti 1 m od silničního příkopu odkryta v hloubce 1 m kostra vodorovně a prostě v písku ležící. Hlava její spočívala na pravé líci severozápadně, nohy směřovaly k jihovýchodu, ruce k tělu přitisknuty. Až pod kostrou objeven písek černý, pod ní byl písek světlý. Od kostry 3 ¾ m jižněji vzdálena v tytéž poloze a hloubce kostra druhá a ještě 1 m dále, kostra třetí úplně již zetlelá. Milodarů nižádných se nenalezlo, jen na obvyklé střípky zde onde uhozeno a později při upravování pudy nalezen ještě tenký, kulatý plíšek bronzový, 4 cm průměru držící, s perlovitě vytlačeným obvodkem a ohnutým okrajem a opatřeny v středu železným 5 mm silným nýtkem, jehož oba pahýlky seškvařené jsou.*[102]

Od poslední kostry 4 ½ m jižněji naskytla se v hloubce 56 [50?] cm pod vrstvou černého písku, kořínky uplně porostlá /nepatrně slídou promíšená/ velká popelnice s úškem, barvy šedé s pokličkou […], naplněná kustkami, popelem a pískem uhlíčky promíšeným. Popelnice poněvadž [?] vy…lmi [?] pohromadě držela, odměřena a obkreslena jest, později se při vší bedlivosti na dobro rozpadla. Podoba její, jak obrazec a naznačuje, rovná se nádobě

100) ANM, fond Josef Smolík, karton 1, složka č. 27 – Diviš V., Pardubice 1883–1889 – II. osobní korespondence (přijatá), *Nedatovaný dopis V. Diviše Čisteckého č. 10 s názvem „Dašické pohřebiště"*.

101) Josef NECHVÍLE, *Pohřebiště pohanské u Dašic*, Památky archeologické 10, 1876, č. 3, s. 617–618.

102) Podle popisu můžeme pouze spekulovat o tvaru předmětu. Nelze vyloučit ozdobu oděvu nebo část spony.

Kostomlatské[103] *v níž mimo některých železných předmětů i též nalezena byla stříbrná mince císaře Nervy v 97 po Kristu (Pam. d. X. roč. 4 – 1877). Co do okras a práce pozorovati jest odchylku. Kdežto nádoba kostomlatská má ornament vlnitý vykazuje dašická podobný ornament zubovitý; ostatně ono [?] úška nemá, jakož i na kruhu robena není, kdežto tato malým úškem opatřena a na kruhu točena jest.*[104] *Výška drží 23 cm, 1 cm silný okraj, má průměr otvoru 29 cm, dýnka 13 cm, největší obvod 116 cm.*

Dalším postupem práce na jih nenalezeno v prokopané zemi ničehož více co by zmínky jakés zasluhovalo a podobá se pravdě, že touto popelnicí pohřebiště jižně na levé straně silnice zakončeno jest.

Z téhož naleziště uložené jsou r 1876 v školné sbírce dašické dva hrnečky (obrazec b, c) bez ušek, hmoty a barvy jako u obr. a, avšak dvojitým vlnitým ornamentem opatřené. Nádobka b má průměr otvoru 10 cm, dýnko 7 cm, výška 8 cm, nejv. obvod 31 cm, okraj je 4 mm silný. Nádobka c má průměr otvoru 13 cm, dýnka 7 cm, výška 11 ½ cm, nejv. obvod 39 cm, okraj je 5 mm silný ---

Snad příště poloha „Koutský" lepšího výsledku poskytne než dosavadně „Kosejčinský".

V. Diviš

103) Ludvík ŠNAJDR, *Starožitnosti Kostomlatské*, Památky archeologické 10, 1877, č. 4, s. 647–648, tab. I: fig. 1.; nový rozbor nálezů viz E. DROBERJAR, *Plaňanská skupina*, s. 23, 60, obr. 25.

104) Fragmenty z plaňanského poháru ze sbírky Východočeského muzea v Pardubicích identického s kresbou V. Diviše Čisteckého nejsou vyrobené na hrnčířském kruhu.

Ediční příloha II

Korespondenční lístek J. Smolíka adresovaný V. Divišovi Čisteckému[105] (obr. 13)

strana A

Slovutný pán
pan Václav Diviš-Čistecký z Šerlinku
přednosta nádraží atd.

V Praze 27/5 83. *Pardubicích*

strana B

P. T.

Povinně skládám díky za milou zprávu z Dašic. Jsou tam najisto hroby, možná i nízké mohyly. Nebylo-li v materiálním příkopu ničehož nalezeno, rozkládají se hroby k jihovýchodu – neli k východu. Též možná, buť že nebylo dosti hluboko kopáno, aneb už dříve půda zde přeházena. Na všechen způsob nález ten zasluhuje pozornosti. Nůž slitý s řapíkem a opatřený dírkami kde střenka (kostěná nebo dřevěná už shnilá) byla připevněna, náleží mezi bronzy poměrně mladé.[106] *Děkuji opětně a přeje Vám vše! Na zdar!*

S úctou
Smolík.

105) LA PNP, fond Václav Diviš Čistecký ze Šerlinku, karton – inv. č. 564, *korespondenční lístek J. Smolíka VDČ z 27. 5. 1883*.

106) V. DIVIŠ ČISTECKÝ, *133*, s. 197, Fig. 1.; Josef SMOLÍK, *Archeologický sbor Musea král. Českého*, Památky archeologické 12, 1884, č.7, s. 327.

A)

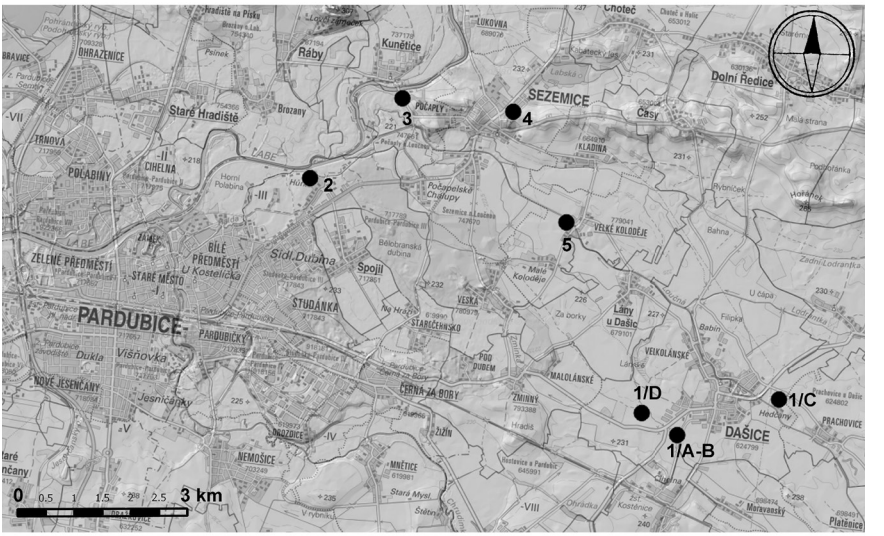

B)

Obr. 1: Dolní tok řeky Loučné: a) vytyčení zájmového území, b) 1/A–D – Dašice, 2 – Pardubice-Hůrka, 3 – Počaply, 4 – Sezemice-okolí, 5 – Velké Koloděje (mapa vytvořena na základě podkladů z http://www.pardubickykraj.cz/gis).

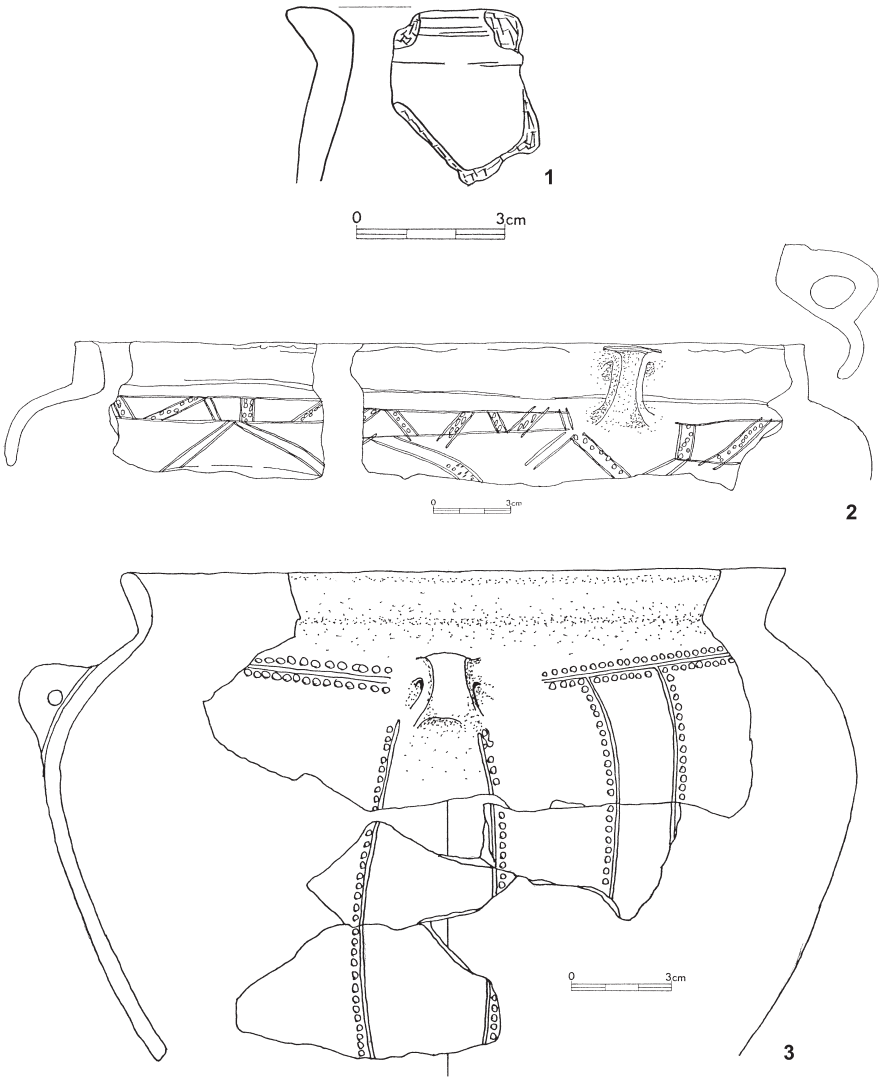

Obr. 2: Dašice, okr. Pardubice, 1 – zlomek nádoby z polohy „Hedčany“, 2 – torzo plaňanského poháru ze žárového hrobu, 3 – polokulovitá nádoba z pohřebiště bez bližšího poznání nálezového kontextu (kresba J. Jílková).

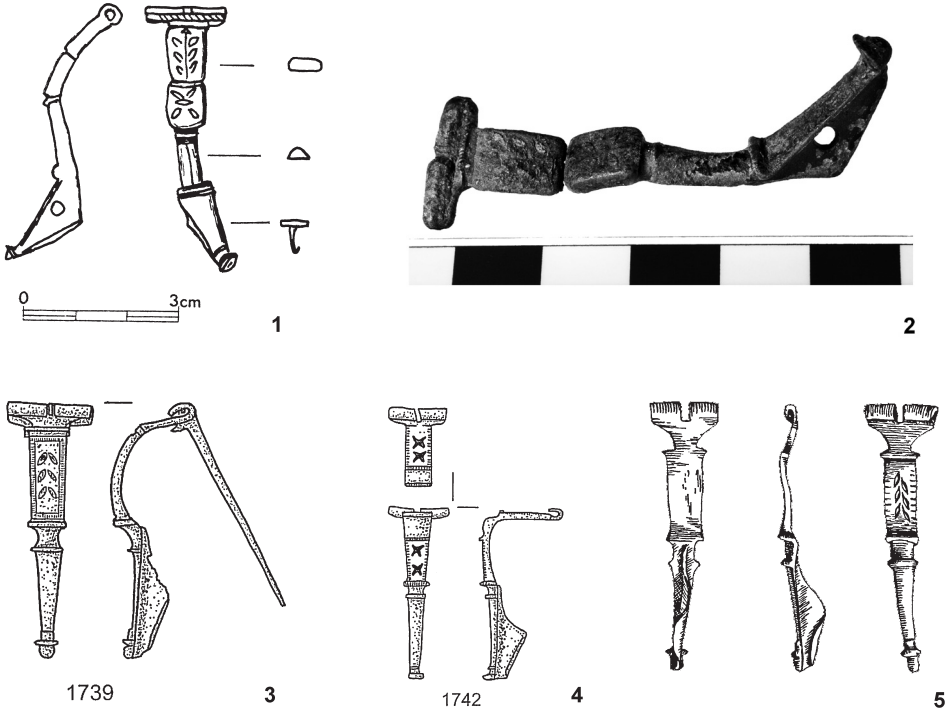

Obr. 3: Římsko provinciální spony západní provenience, 1–2 – Dašice z polohy „Koutský“ (kresba J. Jílek, foto L. Vojtěchovský), 3–4 – Titelberg (podle Gaspar 2007), 5 – Heddernheim (podle Fischer 1973)
3 až 5 různá měřítka.

Obr. 4: Pardubice-Hůrka, okr. Pardubice, keramický materiál zajištěný povrchovou prospekcí (kresba J. Jílek, V. Vokolek).

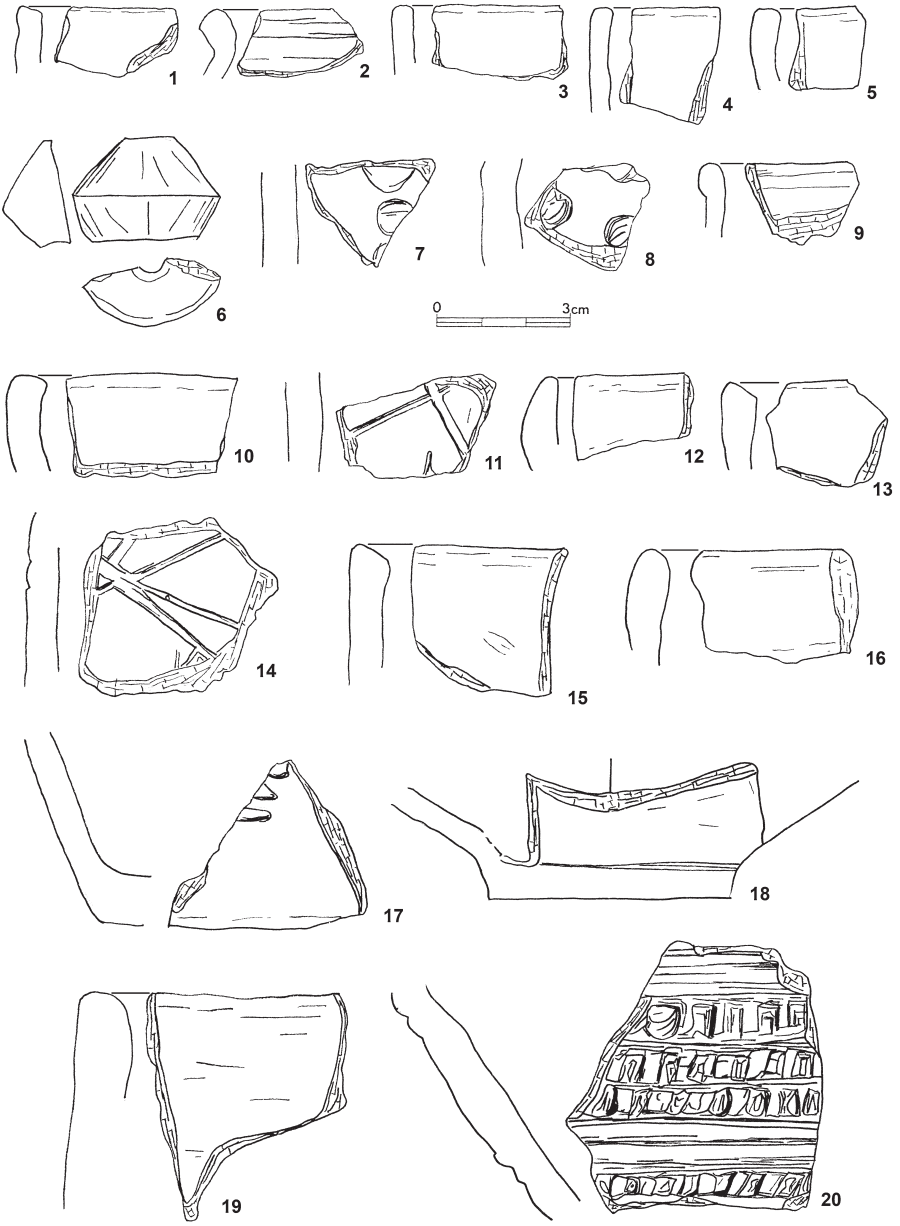

Obr. 5: Počaply, okr. Pardubice, keramický materiál zajištěný povrchovou prospekcí (kresba J. Jílek).

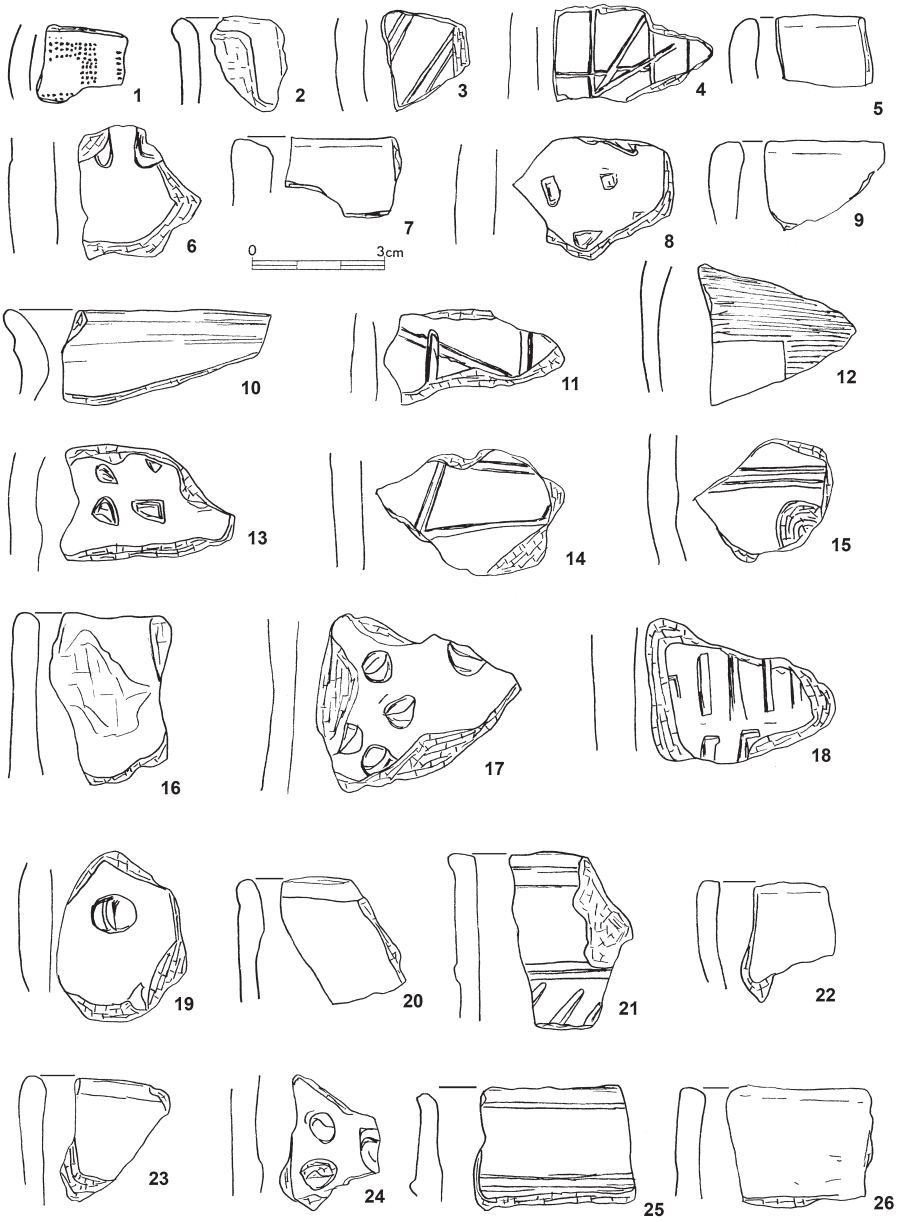

Obr. 6: Počaply, okr. Pardubice, keramický materiál zajištěný povrchovou prospekcí (kresba J. Jílek).

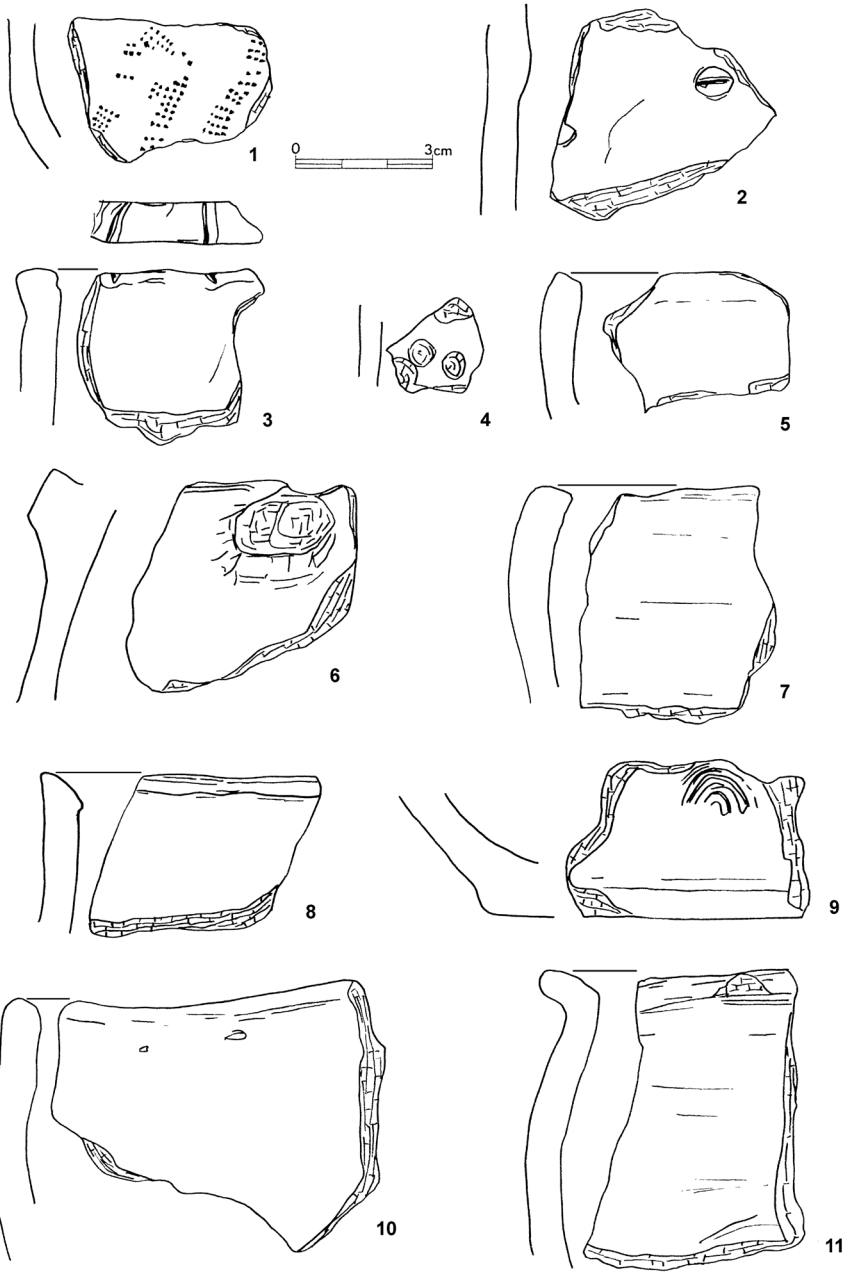

Obr. 7: Počaply, okr. Pardubice, keramický materiál zajištěný povrchovou prospekcí (kresba J. Jílek).

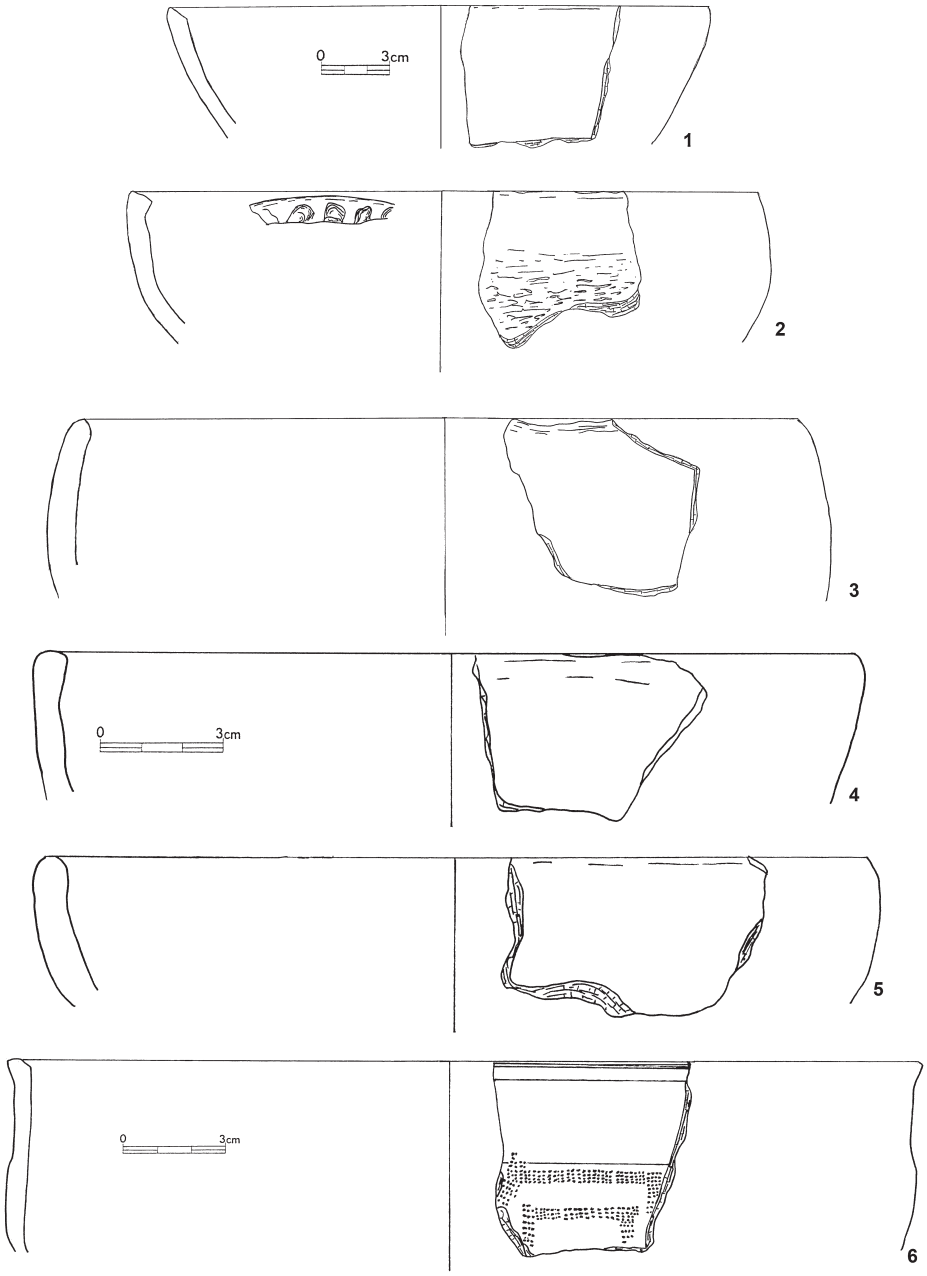

Obr. 8: Počaply, okr. Pardubice, keramický materiál zajištěný povrchovou prospekcí (kresba J. Jílek).

Obr. 9: Sezemice – okolí (?), okr. Pardubice, spodní část tenkostěnné nádoby plaňanské skupiny (foto L. Vojtěchovský).

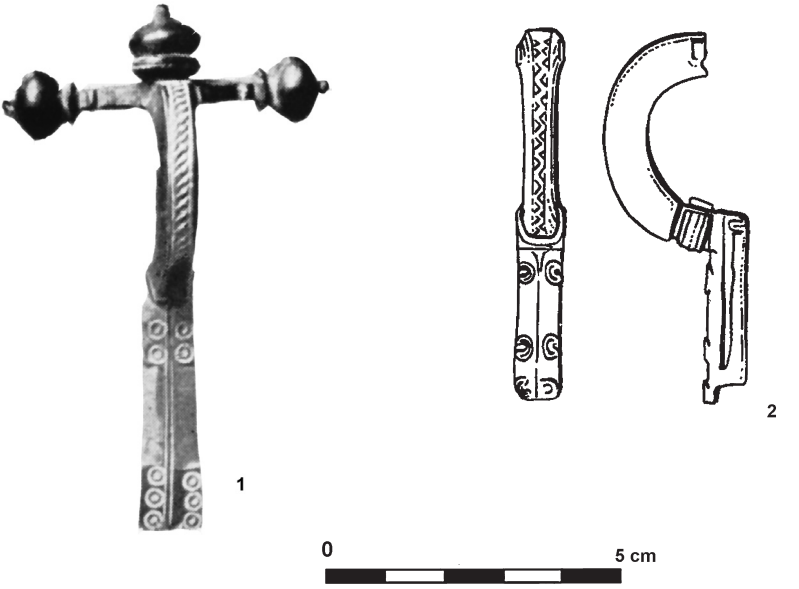

Obr. 10: Římsko provinciální ramínkovité spony s cibulovitými knoflíky typu 3/4 podle M. P. Pröttela z východních Čech, 1 – Velké Koloděje, okr. Pardubice (podle Svoboda 1948), 2 – Předměřice n. L. (podle Rybová 1979).

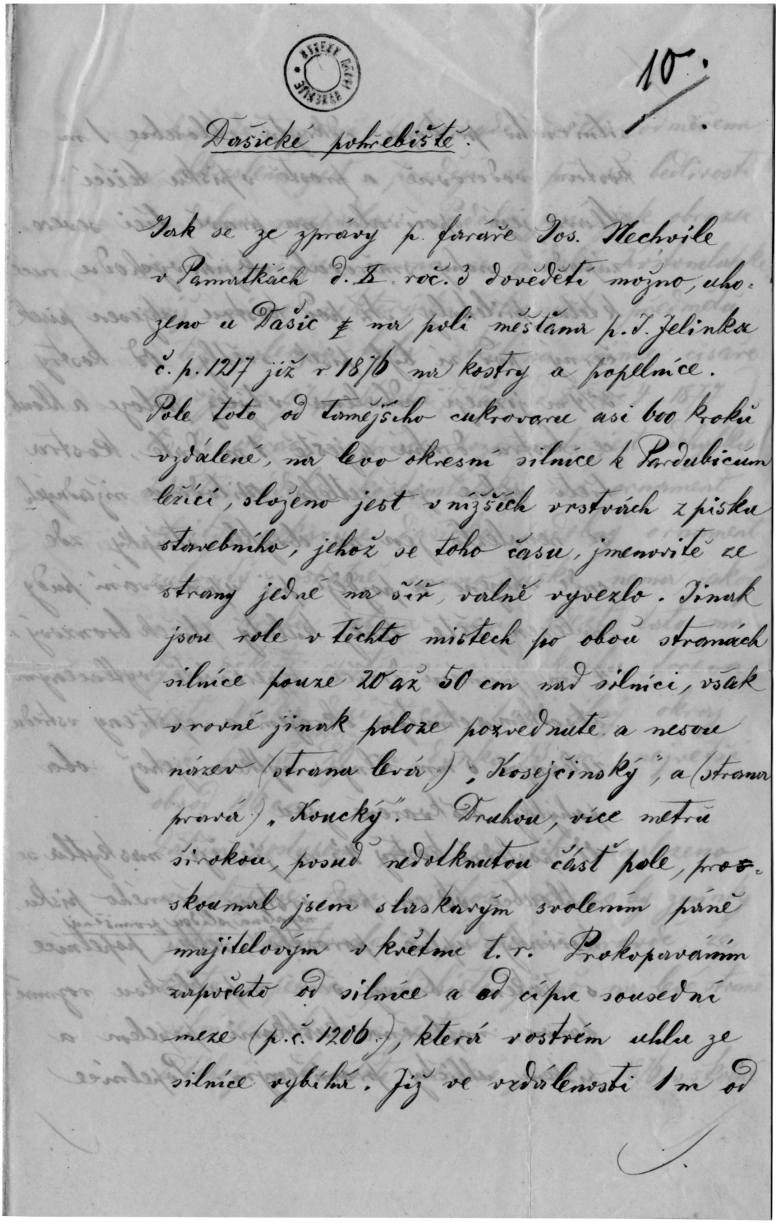

10.

Dašické pohřebiště.

Jak se ze zprávy p. faráře Jos. Hechvile v Památkách d. X. roč. 3 dověděti možno, uhoženo u Dašic na poli měšťana p. J. Jelinka č. p. 1217 již r. 1876 na kostry a popelnice. Pole toto od tamějšího cukrovaru asi 600 kroků vzdálené, na levo okresní silnice k Pardubicům ležící, složeno jest v nižších vrstvách z písku stavebního, jehož se toho času, jmenovitě ze strany jedné na šíř, valně vyvezlo. Jinak jsou role v těchto místech po obou stranách silnice pouze 20 až 50 cm nad silnicí, však v rovné jinak poloze pozvednuté a nesou název (strana levá) „Kosejčinský", a (strana pravá) „Koucký". — Druhou, více metrů širokou, posud nedotknutou část pole, proskoumal jsem s laskavým svolením páně majitelovým v květnu t. r. Prokopáváním započato od silnice a od cípu sousední meze (p. č. 1206), která v ostrém uhlu ze silnice vybíhá. Již ve vzdálenosti 1 m od

Obr. 11: První list nedatovaného dopisu „Dašické pohřebiště" č. 10 od V. Diviše Čisteckého adresovaný J. Smolíkovi (uloženo ANM, fond J. Smolík, karton 1, složka č. 27 – Diviš V., Pardubice 1883–1889).

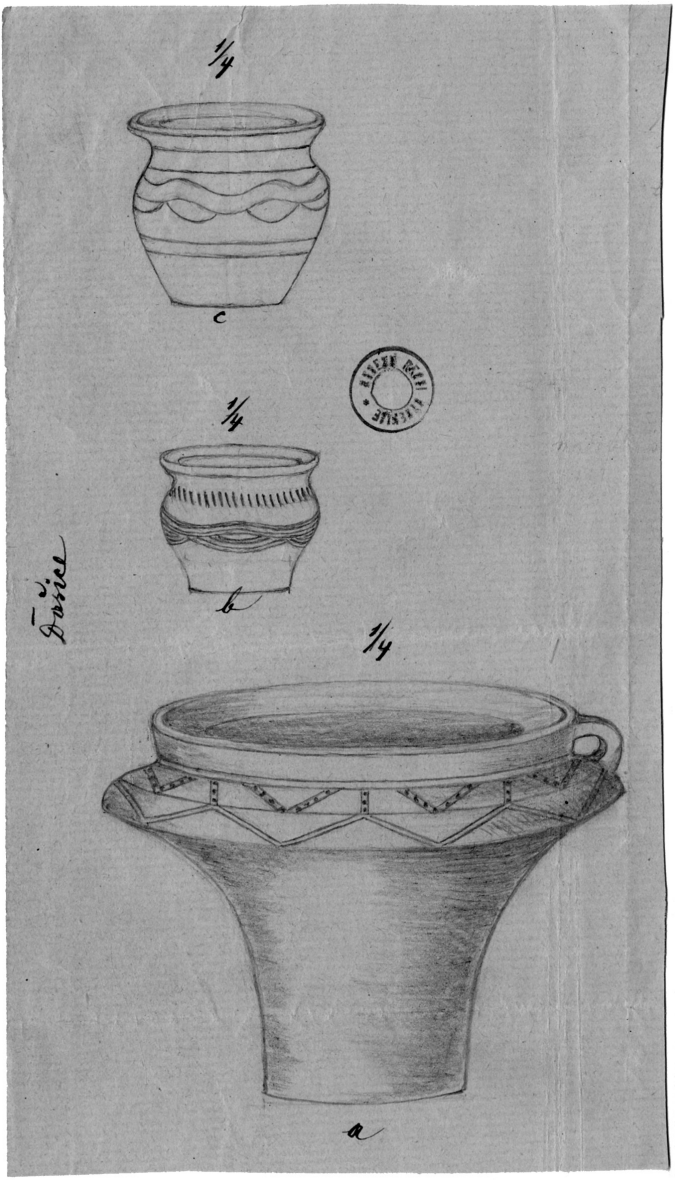

Obr. 12: Dokumentace dašických nálezů, a – plaňanský pohár, b–c – raně středověké nádoby, nedatovaný dopis „Dašické pohřebiště“ č. 10 od V. Diviše Čisteckého adresovaný J. Smolíkovi (uloženo ANM, fond J. Smolík, karton 1, složka č. 27 – Diviš V., Pardubice 1883–1889).

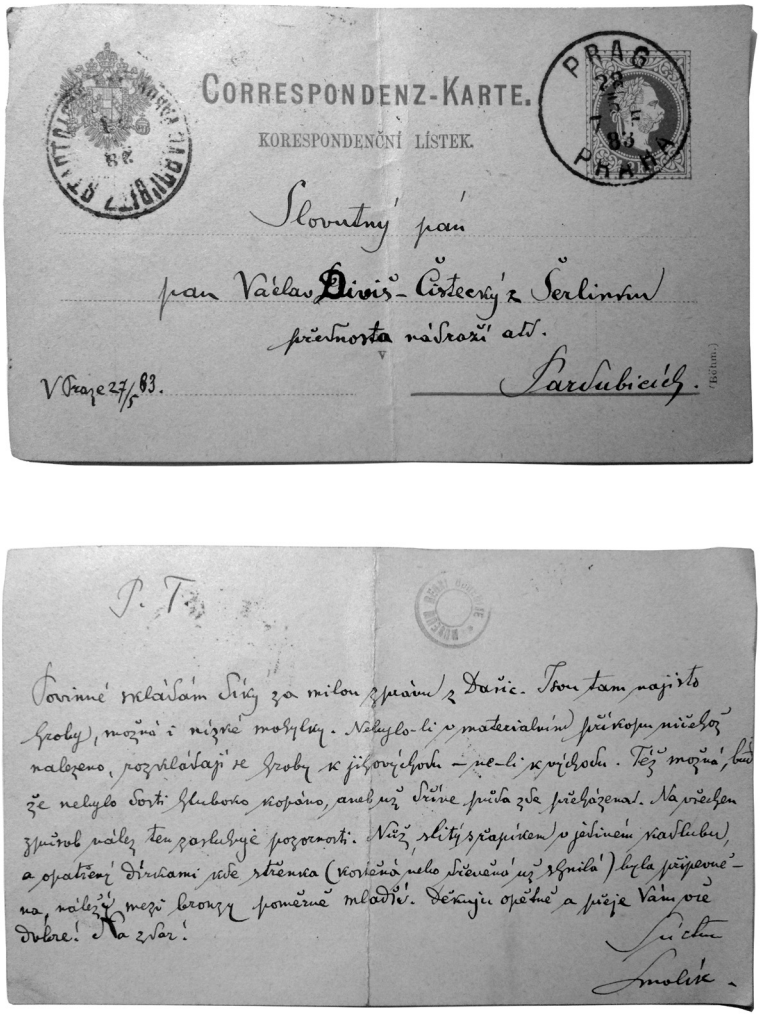

Obr. 13: Korespondenční lístek J. Smolíka adresovaný V. Divišovi Čisteckému ze dne 27. 5. 1883 (uloženo LA PNP, fond Václav Diviš Čistecký ze Šerlinku, karton – inv. č. 564).

SETTLEMENT ALONG THE LOWER REACHES OF THE RIVER LOUČNÁ IN THE ROMAN PERIOD

This text is a continuation of a recent study of D. Vích dealing with the settlement in the upper and middle reaches of the river Loučná dating back to the Roman period. The analysed sources have been collected from the surface findings and old museum funds above all. The article aims at describing the development of the area in the Roman period, nevertheless its comparison with other regions in eastern Bohemia and inclusion in the Central European context cannot be avoided either. The rough boundaries of the area in question may be determined by the confluence of the rivers Loučná and Lodrantka (cadastral territory of Dašice) in the east and by the estuary of the river Loučná to the river Labe and nearby surroundings (Pardubice-Hůrka) in the west (Fig. 1).

The following localities have been investigated: Dašice (Figs. 2:1–3; 3:1–2; 11–13; edition annexes I and II), Sezemice-surroundings (Fig. 9), Velké Koloděje (Fig. 10:1), Počaply (Fig. 5–8), Pardubice-Hůrka (Fig. 4). The collected and analysed archaeological and historical sources listed above provide us with important information about settlement in the Pardubice region in the Roman period. Actually, it appears that two main concentrations of localities may be found in this section in the eastern part of the country along the river Labe. The area to the south of Pardubice, mentioned as the "Mikulovice plane" in the regional literature, is the first one, published already several times in the past. In this area, findings from Eggers A stage (Blato) until the beginning of the Migration Period (Dražkovice) have been registered. The next group of findings of historical interest is concentrated in the basin of the river Loučná. The prehistoric sites have been found out near the confluence of the rivers Loučná and Labe, nevertheless the level of our knowledge of this region does not allow us to say with an absolute certainty that this is an rule with unambiguous validity. It may be supposed that the map of findings will become filled in the course of time. In our text we have focused on the lower reaches of the river where the settlement from stage A until the beginning of Migration Period may be documented. The findings from Dašice, Pardubice-Hůrka and surroundings of Sezemice belong to the oldest ones. The findings from these prehistoric sites include ceramics typical of the Plaňany group of the Grossromstedt culture. The subsequent development in stage B1, or stage B2a is known

from Dašice again. Most ceramic material found out in surface prospecting belongs to stages B2b to C1a. Pardubice-Hůrka and Počaply belongs to this time range of the middle Roman period. The unique finding of a brooch with fixed axial crossbar and with onion-shaped knobs at Velké Kolodějе then belongs to the period of the sixties of the 4th century to the beginning of the 5th century and is the chronologically youngest element in the investigated region. The summary of the sites with findings is certainly not definite and only reflects the current level of our knowledge. Findings dating back to the end of the 5th century and the 6th century are also known from the area of the middle reaches of the river Loučná.

The region investigated may also be interpreted as the outlet of the communication corridor stretching to the south-east along the river Loučná up to Malá Haná and then further to the central part of the region along the Danube. The importance of this direction has already been noted in literature several times; at the same time even the map of findings becoming gradually filled with more and more new artefacts of both domestic and foreign or provincial provenience emphasises such considerations. The contact with the Roman Empire is now evidenced by more and more frequent findings of Roman products, and the contact with the north-east is confirmed by articles apparently belonging to the Przeworsk and Wielbark cultures. Within the presented final consideration we should also mention the importance of the locality of Pardubice-Hůrka, in the close surroundings of which a ford across the river Labe used most probably since the Neolithic is being looked for within the archaeological investigations in eastern Bohemia. The river Labe provides the Pardubice region with a connection to the region around Hradec Králové, which is one of the richest in eastern Bohemia from the viewpoint of localities dated from the Roman period. The river also provides a connection between eastern Bohemia and the central Bohemia region.